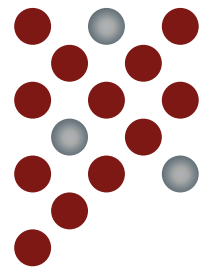

2011

IZVJEŠTAJ

**O STANJU UČEŠĆA GRAĐANA U
PROCESIMA ODLUČIVANJA U BIH**

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

Centri Civilnih Inicijativa (CCI) je BiH nevladina i neprofitna organizacija sa misijom da omogući građanima BiH ispunjavanje njihovih interesa i poveća uticaj građana u procesima odlučivanja.

Od svog uspostavljanja 1998. godine, CCI doprinosi jačanju svijesti pojedinaca i grupa građana kako bi efikasnije sarađivali sa svojim izabranim predstavnicima.

Pored toga, CCI radi na jačanju odgovornosti vlasti prema građanima i vodi kampanje u cilju izmjene zakona i politika kako bi bolje zadovoljavali potrebe građana i bile u skladu sa demokratskim principima i standardima Evropske Unije.

Konačno, CCI podržava rad drugih organizacija civilnog društva kroz ili putem dodjele grantova podrške, prenosom znanja, te zajedničkim koalicionim radom.

Istraživanje *'Stanja učešća građana u odlučivanju u BiH' za 2011. godinu'*
provedeno je uz podršku

'Izveštaj o stanju učešća građana u odlučivanju u BiH za 2011 godinu'

Izdavač: Centri Civilnih Inicijativa (CCI) BiH

Za izdavača: Zlatan Ohranović, izvršni direktor CCI

Izdanje priredio: Igor Stojanović, direktor za razvoj i finansiranje CCI

Projektni tim: Saša Vujičić – koordinacija provođenja istraživanja

Posebno se zahvaljujemo zaposlenima u CCI koji su volonterski anketirali stotine
BH građana i doprinijeli realizaciji ovog istraživanja za 2011. godinu.

Stručna podrška u istraživanju:

- Partner Marketing Consulting Agency, Banja Luka

Tiraž: 150 kom

Dizajn i priprema: 'Markos', design & print studio, Banja Luka

Banja Luka, mart 2012.

© 2012 Centri Civilnih Inicijativa (CCI)

www.ccibh.org

Stavovi i ocjene iznesene unutar ovog izvještaju su vlasništvo CCI i ne moraju neophodno predstavljati i stavove donatora.

Uvod

Centri Civilnih Inicijativa (CCI) od 2005. godine na godišnjem nivou istražuju stanje učešća građana u procesima odlučivanja u BiH. Procjenjujući percepciju i iskustva građana i javnih službenika u vezi sa praksom vlasti u uključivanju građana, kao i promjene pravnog okvira, CCI daje ocjenu godišnjeg napretka uticaja građana na odlučivanje u BiH.

Pristup korišten tokom istraživanja za 2011. godinu imao je, kao i u ranijim istraživanjima, dva ključna pravca:

- analiza pravnog okvira u vezi učešća građana i
- istraživanje iskustava građana o njihovom učešću u lokalnom odlučivanju.

Unutar procjene *pravnog okvira* obuhvaćeni su relevantni pravni akti¹ koji u obavezujućem smislu definišu mogućnost građana da učestvuju u procesima odlučivanja.

Istraživajući iskustva građana o učešću u lokalnom odlučivanju CCI je u 14 izabranih opština², na uzorku od 994 punoljetna građanina i 100 zaposlenih u lokalnim samoupravama, analizirao njihovu percepciju i iskustva učešća u procesima odlučivanja.

I u budućnosti CCI ima namjeru obavljati opisano istraživanje svake godine kako bi se kontinuirano pratilo stanje učešća građana te bazirano na tome procjenjivale pozitivne ili negativne tendencije. Kako je jedan od standarda EU, a kojima BiH teži, povezan upravo sa otvorenošću vlasti za saradnju sa građanima³, rezultati istraživanja služiće i kao osnova kako za kreiranje preporuka za poboljšanje aktuelnih politika tako i za procjenjivanje napretka BiH društva u približavanju standardima EU u ovoj oblasti.

¹ Istraživanjem su obuhvaćeni ključni pravni akti uključujući: Ustav BiH i Ustave entiteta i kantona u FBiH; poslovničke Parlamentarne skupštine BiH kao i skupština RS, FBiH, kantona u FBiH i izabranih opština iz oba entiteta; Zakone o lokalnoj samoupravi RS i FBiH; Statute 14 opština obuhvaćenih istraživanjem.

² Opštine koje su obuhvaćene istraživanjem: Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Teslić, Trebinje, Zenica, Čapljina, Mostar, Prozor, Dobož, Sarajevo, Tuzla, Srebrenica i Bihać

³ COM white paper on European Governance from 2001

Glavni nalazi za 2011. godinu

Već godinama se očekuje značajniji pomak naprijed u uključivanju građana u procese odlučivanja od strane lokalnih vlasti u BiH, ali je taj pomak izostao i 2011. godine. Jednostavno rečeno, građani u BiH i dalje nisu partneri svojim izabranim predstavnicima u kreiranju javnih politika, iako je razvijanje partnerskih odnosa sa građanima česta tema javnih verbalnih nastupa izabranih predstavnika vlasti u BiH. Podaci za 2011 govore da deklarativno zalaganje bh vlasti za uključivanje građana i razvijanje tzv. participatorne demokratije, nema svoju projekciju u praktičnom radu vlasti i u stvarnosti građani gotovo da nemaju nikakav uticaj na odlučivanje.

Iako se gotovo 80% građana izjasnilo tokom istraživanja u 2011. da želi aktivno učestvovati u donošenju javnih politika, i da, kao glavni mehanizam učešća, prepoznaju mjesnu zajednicu (blizu 70% anketiranih), vlasti nisu ništa uradile na reformi mjesne zajednice koja svojom zastarjelom ulogom i koncepcijom postaje dio problema učešća građana, a ne rješenja. Nažalost, preporuke za promjene potrebnih politika ponavljaju se već godinama, ali entitetske vlasti, kao nadležne za oblast lokalne uprave i samouprave, ne čine ništa na promjeni Zakona kako bi MZ postale moderan mehanizam uključivanja građana. Čak naprotiv, postoje tendencije u praksi da se MZ učine alatom političkih partija na vlasti što bi bilo pogubno po učešće građana. Uzrok svega opisanog je pomanjkanje svijesti i spremnosti kod izabranih predstavnika da se otvore prema građanima i svoj rad učine transparentnijim i odgovornijim.

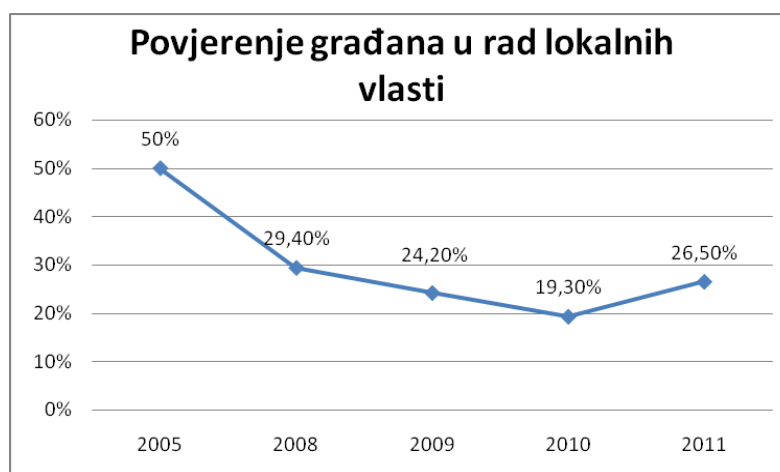
Procenti posmatranih varijabli za 2011. uglavnom variraju oko vrijednosti iz 2010. ali su i dalje suštinski i neprihvatljivo niski – samo 26,5% građana vjeruje u rad lokalnih vlasti, 47,6% građana je zadovoljno radom vlasti, egzistencija je ključna za gotovo 70% građana da bi se uključili u procese odlučivanja. Ovo su procenti koje građani žele promijeniti te izlaze na izbore, ali stanje ostaje nepromjenjeno i čini život ljudi (pre)teškim iako oni glasaju za pojedince i stranke da bi se to stanje poboljšalo.

Očigledno, premalo političkih aktera u BiH razumije da su izabrani i odgovorni da donesu bolji, ili barem lakši život građanima. Negativno raspoloženje javnih službenika prema učešću građana je ponovo prešlo preko 20% - blizu 23% službenika smatra da građani usporavaju proces donošenja odluka a sličan procenat službenika smatra nepotrebnim učešće građana u odlučivanju. Javni službenici su i veoma slabo informisani o realnim potrebama i stavovima građana u vezi sa njihovim učešćem u odlučivanju – samo 32% službenika smatra da je MZ glavni mehanizam učešća građana za razliku od 68% građana koji tako misle. 80% službenika ima povjerenje u rad lokalnih vlasti, za razliku od 26.5% građana. Takođe, 83% ispitanih službenika smatra da su građanima jako dobro ili zadovoljavajuće dostupne informacije o načinima učešća, a istovremeno građani navode kao glavni razlog za uključivanje u donošenja odluka – želju za boljim informisanjem (27,4% građana).

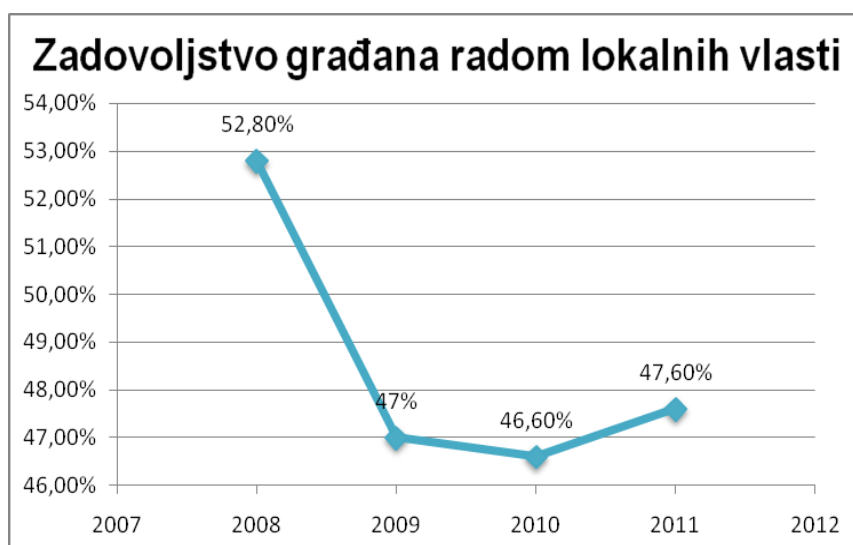
Ukupno gledano, 2011. je još jedna propuštena godina da se građani značajnije uključe u odlučivanje i taj proces ostaje isključivo u rukama vlasti, daleko od uticaja građana, koji imaju jedino konsultativnu ulogu, ali je i to teško dostupno za većinu. Učešće građana u BiH je i dalje primarno teorijsko pitanje i nema znakova ozbiljnog zaokreta vlasti prema većoj otvorenosti za saradnju sa građanima.

Stavovi građana u 2011.

- **Nakon 4 godine stalnog pada, konačno blagi porast povjerenja građana u rad lokalnih vlasti** u 2011 – procenat građana koji imaju ili uglavnom imaju povjerenje u rad vlasti je prvi put se sa 19,30 popeo na 26,5 što napokon predstavlja promjenu negativnog trenda koji traje 4 godine i ohrabruje. Ipak, taj nivo povjerenja i pored porasta je nedopustivo nizak, jedva pola nivoa iz 2005 godine. Istovremeno, interes građana za rad vlasti je blago opao (sa 64% na 59%) dok su oprijedjeljenost građana prema kontroli rada vlasti (83,7 % vlasti) kao i potreba za vlastitim učešćem građana u procesima odlučivanja (79,7%) ostali gotovo na istom nivou kao i 2010.

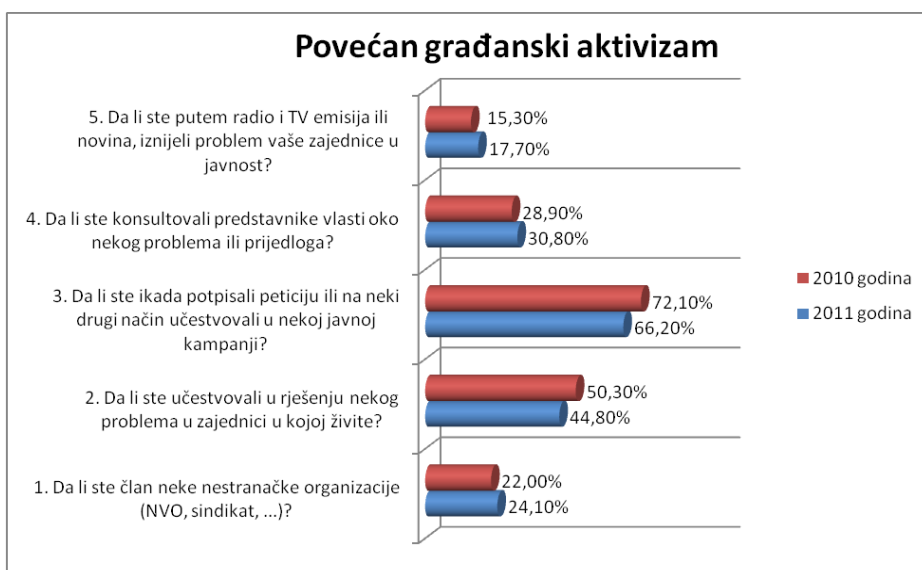
- **Malo građana i daje zadovoljno radom lokalnih vlasti u 2011.** – stanje je gotovo isto kao 2010, jer samo 47.6% građana je iskazalo zadovoljno radom lokalnih vlasti što je premalo s obzirom da građani biraju lokalne vlasti u funkciji poboljšanja uslova života, a stalno nizak stepen zadovoljstva njihovim radom pokazuje da vlasti ne ispunjavaju tu funkciju. Podsjetnika radi, gradonačelnik Ljubljane je 2007. imao podršku i povjerenje 80% građana Ljubljane.

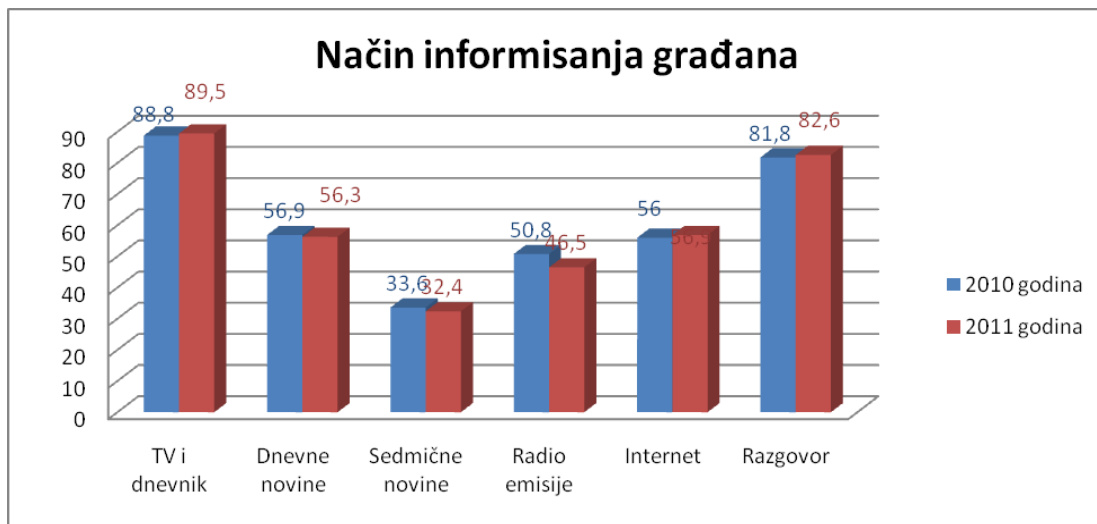
- **Znanje građana o načinima učešća u odlučivanju je opalo ili stagnira**, nakon rasta 2010. godine; najviše je opao procenat za MZ (- 12% na ukupno 68%) i zbor građana (-9 % na ukupno 52%) a građanska inicijativa i javna rasprava su opale prosječno oko 5%. Istovremeno, isti broj građana kao i 2010 (47%) je vidio poziv na učešće od strane lokalnih vlasti, a sličan je, kao i 2010, i nizak procenat građana koji bi odazvao tom pozivu (27%), najviše zbog zanimanja za lokalno odlučivanje mogućnosti da se riješi neki problem.
- **Egzistencijalni uslovi života građana u BiH su generalno niski** – tokom 2011 je porastao (+6%) procenat građana koji su naveli egzistencijalna pitanja – zaposlenost, razvoj.. (njih čak 69%), kao glavna pitanja od njihovog interesa oko kojih bi se svakako uključili o odlučivanje - iako to nisu neposredne nadležnosti lokalnih vlasti,

- **Građani su za svoje učešće u odlučivanju** tokom 2011. više iskazali interes za indirektno načine učešća jer se blago povećao procenat (+2%) uključenosti građana u NVO kao i kontakti građana sa medijima i vlastima oko nekog problema u zajednici dok su smanjio procenat (za oko 6%) građana koji su neposredno učestvovali u rješavanju nekog problema u zajednici, i/ili potpisali peticiju i učestvovali i nekoj kampanji zagovaranja.

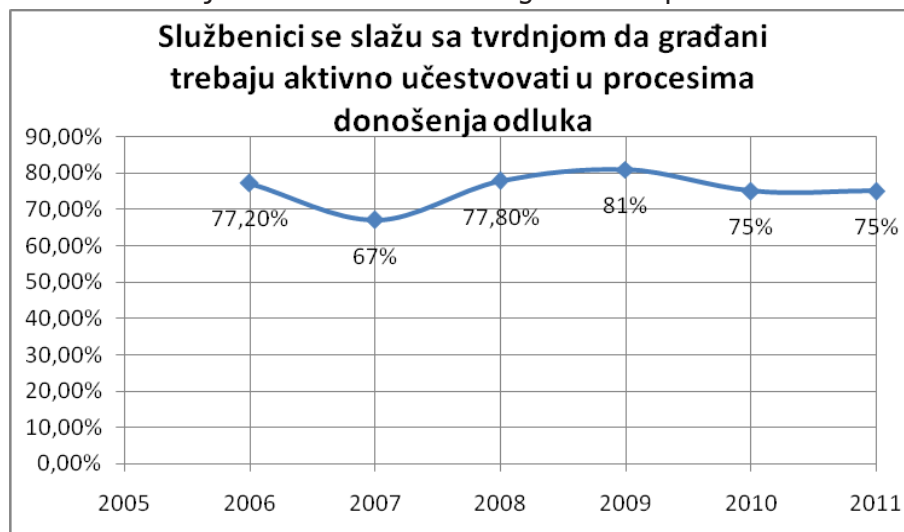
- **Način informisanja građana** o dešavanjima u društvu – 2011. je potvrdila dosadašnje trendove rasta uticaja TV i internet medija te stagniranja i/ili pada radio kuća i štampanih medija. Tokom 2011. najviše udjela u informisanju građana ima TV sa 89,5% i internet sa 56,9%. Dnevne novine stagniraju (56,3%) dok sedmične novine nastavljaju svoj pad (32,4%) kao i radio emisije (46,5%). Važno je napomenuti i dalje postojanje tzv društvenog informisanja (razgovorom sa prijateljima/komšijama/rođacima) koje je čak 82,6% anketiranih navelo kao izvor informisanja, što ga i dalje pozicionira na drugo mjesto – odmah ispod TV medija.

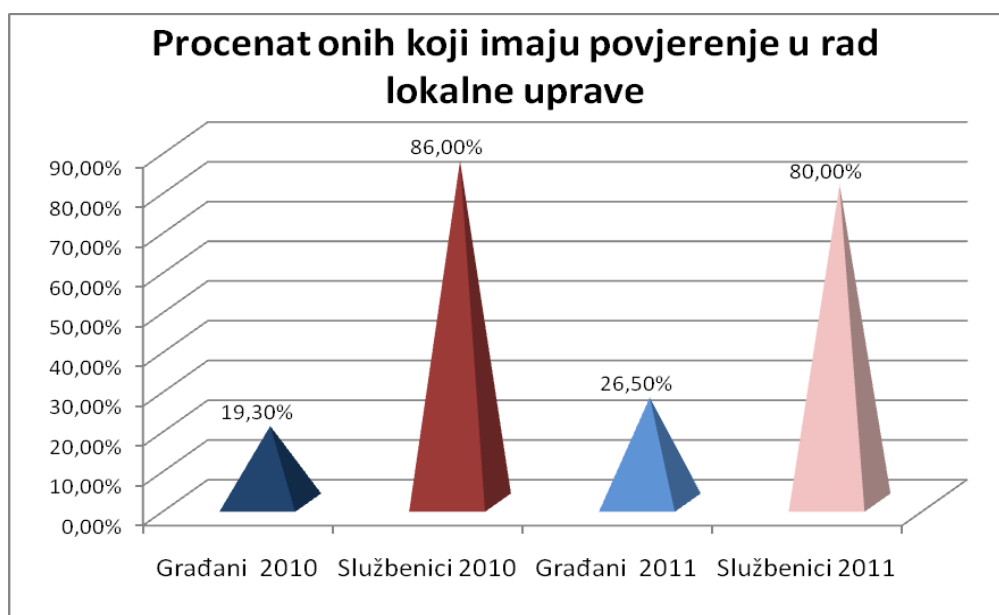
Stavovi službenika u 2011.

Tokom 2011. se nastavio negativan trend pada pozitivnog stava javnih službenika prema učešću građana. Konkretnije, glavni nalazi kod službenika su:

- Tokom 2011. broj javnih službenika koji smatraju potrebnim učešće građana u procesima odlučivanja je isti kao i 2010 (75%); Ipak, povećao se broj javnih službenika (ukupno 23%, +5%) koji su stava da učešće građana usporava odlučivanje i treba ga smanjiti, dok je ukupno 20% službenika izjavilo da smatra učešće građana nepotrebnim.

- 4% više službenika nego u 2010 smatra MZ najefikasnijim mehanizmom učešća građana (njih 32% je tog stava) dok 68% građana isto to smatra,
- Dostupnost informacija o učešću za građane smatra jakom i zadovoljavajućom 83% službenika – istovremeno, službenici smatraju da su glavni razlozi za ne učestvovanje građana u odlučivanju manjak interesa (49%) i manjak uvjerenja da će prijedlozi biti uvaženi (42%).
- Službenici se najviše informišu o aktuelnostima lokalnih vlasti putem medija (77%), radnih kolega 50%, službenih obavijesti 49% i službene web stranice lokalnih vlasti 43%; kako građani gotovo nisu ni pomenuli web stranice opština kao izvore informisanja, stiče se utisak da stranice postoje samo za internu upotrebu;
- Konačno, 80% službenika ima povjerenje u rad lokalnih vlasti (pad za 6%), dok samo 26,5% građana ima povjerenje u lokalne vlasti.

Pravni okvir u 2011.

Pravni okvir u BiH bio je i tokom 2011, kao i prethodnih godina najmanji problem u vezi sa jačanjem učešća građana u procesima odlučivanja. Ustavi, Zakoni o lokalnim samoupravama, poslovnicima skupština na svim nivoima kao i statuti opština generalno gledano ne predstavljaju prepreku učešću građana ali nisu ni pretjerano afirmativni u tom smislu. Pravni okvir, ovakav kakav jeste, pruža dovoljno prostora da zainteresovani i mudri nosioci vlasti mogu uključiti građane te djelovati na osnovama partnerstva građana i lokalnih vlasti.

Određenih problema ima sa usklađivanjem tj donošenjem kantonalnih Zakona o lokalnoj samoupravi, gdje nekoliko kantona ovu obavezu jos uvijek nije izvršilo iako je rok za usklađivanje zakonskog okvira sa Zakonom o principima lokalne samouprave FBiH davno istekao. Dodatno, ranije preporuke u vezi sa daljnjim poboljšanjem pravnog okvira u svrhu jačanja učešća građana dijelom su ispoštovane kroz ranije usvojenu Strategiju razvoja lokalne samouprave RS ali koja tokom 2011. nije započela svoju implementaciju u potrebnom obimu. U FBiH ranije preporuke i dalje nisu rezultirale očekivanim poboljšanjem pravnog okvira .

Konkretnije, tokom 2011. pravni okvir u BiH na svim nivoima vlasti nije značajnije mijenjan u segmentu sa potencijalnim uticajem na proces ucesca gradjana u donosenju odluka.

U 14 opština evidentirane su promjene tri poslovnika (Novo Sarajevo, Tuzla i Bihać). Od pomenute tri promjene jedino novi Poslovnik Skupštine Opštine Tuzla ima potencijal da pozitivni utiče na učešće građana u odlučivanju jer se promjena odnosi na sistemsko povećanje transparentnosti rada pomenute skupštine (propisuje prisustvo medija i drugih zainteresovanih strana na sjednicama skupštine opštine). Nažalost, negativne promjene Statuta Opštine Tuzla, koje su donesene 2010 i koje de facto prevode MZ iz statusa mehanizma učešća građana u mehanizam rada lokalnih vlasti, nisu mijenjane te su i dalje na snazi.

Na nivou kantona, zabilježena je promijena Ustava u jednoj županiji, kao i izmjene poslovnika u dva kantona tei izmjene Zakona o lokalnoj samoupravi u 2 kantona, ali te izmjene nisu bile od suštinskog afirmativnog značaja po učešće građana u donošenju odluka.

Na nivou entiteta nije bilo značajnijih promjena u pravnom okviru. U RS se mjenjao poslovnik ali bez bitnih aspekata po učešće građana i započeo je proces primjene Strategije razvoja lokalne samouprave RS - kreiran je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o LS RS koji još uvijek teče. U FBiH nije bilo promjena ustava/poslovnika skupštine i Zakona o principima LS.

Konačno, na državnom nivou takođe nije bilo promjena Ustava niti poslovnika Parlamentarne skupštine BiH u kontekstu učešća građana.

Preporuke

Nalazi ovog izvještaja o stanju učešća građana u procesima odlučivanja za 2011. traže hitnu reakciju vlasti BiH, kako u pravnom tako i praktičnom segmentu. Potreba za promjenama je očigledna zbog postojanja praznog prostora između, sa jedne strane, želja građana da budu više i bolje informisani kao i da značajnije učestvuju u procesima odlučivanja (i to primarno kroz MZ) i, sa druge strane, manjka realne otvorenosti vlasti kao i nedovoljne efikasnosti MZ kao i mehanizma učešća građana.

Preporuke za poboljšanje se primarno tiču modernizovanja postojećih mehanizama učešća građana kako bi zaista služili svojoj svrsi, kao i osposobljavanja građana i vlasti/službenika za efikasniju međusobnu komunikaciju i saradnju konkretno, predložimo slijedeće:

- Reformisati i zakonski urediti (Zakonom o Lokalnoj Samoupravi) trenutnu ulogu mjesnih zajednica (MZ), dodjeljivanjem dodatnih mehanizama za efikasniji rad MZ (mogućnost projektnog komuniciranja sa opštinama/gradovima, raspolaganje određenim budžetom u samoj MZ)⁴ kao i uspostavljanjem naprednijih procesa kako bi se ojačalo liderstvo u MZ (izbori i odgovornost lidera u MZ, nadoknada za rad, obavezna edukacija izabranih lidera u MZ itd),
- Donijeti i provesti sveukupnu višegodišnju strategiju edukovanja građana (ali i javnih službenika) o pitanjima učešća građana u procesima odlučivanja sa jasnim ulogama svih nivoa vlasti u provođenju te strategije, a koja će uključiti neformalnu edukaciju (kampanja, brosure, seminari) kao i kvalitetniji obrazovni portfolio u srednjim školama i fakultetima u smislu da učenici dobiju više informacija o ulozi građana (dakle svojoj) u donošenju odluka i upravljanju društvom,
- Ojačati transparentnost odlučivanja (posebno u procesu planiranja budžeta opština) većom dostupnošću informacija za građane te poboljšati zakon o slobodi pristupa informacijama (u Zakonu predvidjeti odgovornost i sankcije za neprovođenje Zakona) i institucionalno unaprijediti javnost rada skupština – posebno propisati oblasti u kojim je obavezno provoditi javne rasprave te postupanje sa nalazima javnih rasprava (povratno informisanje predlagača itd),
- Uskladiti postojeći zakonski okvir u oblasti učešća građana (trenutni Zakoni o LS su 'stariji' od Ustava(ā) u BiH – zakoni razrađuju oblast neposrednog učešća građana u odlučivanju, a da Ustav(i) ne prepoznaju kategoriju neposrednog učešća građana i jasno favorizuju posredno učešće građana – preko izabranih predstavnika.

⁴ Dodatni mehanizmi uz postojeće prisustvo MZ u procesu planiranja lokalnih budžeta, iako i sam proces učešća MZ u kreiranju opštinskih budžeta treba reviziju i poboljšanje s obzirom da je taj proces kao i praksa uglavnom naslijeđena iz prethodnog sistema i odvija se ad-hoc, a ne sistemski i prema definisanom procesu.

Korištena metodologija istraživanja

U cilju utvrđivanja stanja učešća građana u procesu donošenja odluka u BiH sprovedeno je i četvrto po redu godišnje istraživanje. Provedeno je u decembru 2011. i januaru 2012. godine u četrnaest opština u Bosni i Hercegovini (istraživanjem su obuhvaćene iste opštine kao i prethodnih godina) i to: Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Teslić, Trebinje, Zenica, Čapljina, Mostar, Prozor, Doboj, Sarajevo, Tuzla, Srebrenica i Bihać.

Kao i prethodnih godina, istraživanje je sprovedeno u sljedećim oblastima:

- Postojanje pravnih rješenja za neposredno učešće građana u procesima donošenja odluka na svim nivoima vlasti,
- Najčešće korišteni oblici učešća građana i stepen zadovoljstva građana,
- Stepen informisanosti građana o mogućnostima učešća,
- Motivacija građana da učestvuju u procesima donošenja odluka,
- Percepcija građana i javnih službenika o važnosti učešća,
- Postojanje dodatnih pravnih ili praktičnih rješenja s ciljem jačanja stepena učešća građana u donošenju odluka.

Pravni okvir, u vezi sa učešćem građana, koji je analiziran tokom istraživanja uključivao je:

Državni nivo:

- Ustav Bosne i Hercegovine,
- Poslovnik o radu Parlamentarne skupštine BiH,

Entitetski nivo:

- Ustavi entiteta,
- Poslovnici o radu entitetskih parlamenata,
- Entitetski zakoni o lokalnoj samoupravi,

Kantonalni nivo:

- Ustavi kantona,
- Poslovnici o radu skupština kantona,
- Kantonalni zakoni o lokalnoj samoupravi,

Lokalni nivo:

- Statuti opština iz uzorka,
- Poslovnici o radu Skupština opština/općinskih vijeća.

Sa druge strane, praktično prisustvo građana u procesima odlučivanja u njihovim opštinama istraživano je na uzorku od 14 odabranih opština u kojima su ispitana 994 punoljetna građanina/nke Bosne i Hercegovine, a korištena je takozvana face-to-face metoda intervjua u i ispred zgrade opštine, sa ispitanicima/ama koje su u tom trenutku završavali privatne poslove u opštinskim službama. Intervjuisan je svaki peti građanin koji je izlazio iz zgrade opštine nakon korištenja usluge lokalne administracije, s tim da je u slučaju odbijanja intervjuisan prvi sledeći građanin koji je pristao na intervju, a nakon njega ponovo svaki peti. U istim opštinama intervjuisano je i 100 službenika lokalne uprave, takođe po određenom koraku u zavisnosti od broja zaposlenih, a korišten je spisak zaposlenih u lokalnoj upravi. Sva anketiranja su obavljena tokom decembra 2011. i januara 2012. godine, a obradu dobijenih rezultata istraživanja provela je agencija «Partner»MCA iz Banjaluke.

REPUBLIKA SRPSKA			FEDERACIJA BIH		
Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika	Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika
Banja Luka	117	12	Sarajevo	145	14
Bijeljina	80	8	Zenica	100	10
Doboj	49	5	Bihać	60	6
Trebinje	40	4	Mostar	108	11
Srebrenica	40	4	Čapljina	60	6
Teslić	35	4	Tuzla	70	7
Gradiška	35	3	Prozor/Rama	55	6
ukupno	396	40	ukupno	598	60

Nalazi istraživanja – pravni okvir

Uvodna objašnjenja

Pored praktičnog prisustva građana (mjenenog kroz individualnu percepciju anketiranih pojedinaca) u procesima odlučivanja, predmet ovog istraživanja bio je i pravni okvir. Analizirani su ključni pravni akti koji na bilo koji način uređuju ili tretiraju pitanje učešća građana u javnim poslovima, a fokus procjene bio je na postojanju (ili odsustvu) promjena u pravnim aktima tokom 2011, kao i analizi očekivanih uticaja tih promjena (ukoliko postoje).

Konkretnije, CCI je analizirao sledeće pravne akte:

- Ustav Bosne i Hercegovine,
- Ustav Federacije BiH,
- Ustav Republike Srpske,
- Ustavi kantona u FBiH,
- Zakoni o lokalnoj samoupravi kantona u FBiH,
- Poslovnici o radu zakonodavnih organa državnog i entitetskog nivoa vlasti,
- Zakoni o lokalnoj samoupravi entiteta,
- Zakoni o lokalnoj samoupravi kantona u FBiH,
- Statuti i poslovnici opština u FBiH i RS prema uzorku.

Pregled rezultata

Državni nivo

- Ustav Bosne i Hercegovine
- Poslovnik o radu Parlamentarne skupštine BiH

Ustav BiH nije mijenjan tokom 2011. godine, a procedura izmjena i dopuna Poslovnika o radu oba doma PSBiH je u toku (već dvije godine), ali se promjene koje su predmet diskusija ne dotiču aspekta učešća građana.

Entitetski nivo

- Ustavi entiteta
- Poslovnici o radu entitetskih parlamenata
- Entitetski zakoni o lokalnoj samoupravi

RS:

U NS RS tokom 2010. godine nije bilo promjena Ustava RS.

Poslovnik o radu NS RS je promjenjen tokom 2011 godine, ali te promjene nisu od suštinskog značaja za učešće građana u odlučivanju

Zakon o lokalnoj samoupravi je ušao u proces izmjena tokom 2011. U oktobru 2011 od strane Ministarstva za upravu i lokalnu samoupravu je objavljen nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi o kojem i dalje traje rasprava.

Analiza pomenutog nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o LS RS pokazuje da je on samo dijelom pozitivan za učešće građana - mjenja status MZ sa fakultativnog u obavezni (iako to nedovoljno explicitno propisuje i ostavlja mogućnost ugrožavanja tog statusa MZ) i propisuje izbore za Savjete MZ u skladu sa Izbornim Zakonom (dakle tajnim glasanjem putem izbornih lista).

Sa druge strane, predloženi nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o LS RS je većim dijelom neafirmativan za učešće građana u odlučivanju jer propušta priliku reformisati ulogu i nadležnost MZ kako bi odgovorila na brojne zamjerke građana na manjak smisla i efikasnosti rada MZ. Novi prijedlog cementira konsultativnu ulogu MZ sa kojom građani nikako nisu zadovoljni, ne daje smjernice za obavezne kvalifikacije izabranih lidera MZ niti jača ulogu MZ kao mehanizma učešća građana u lokalnom odlučivanju – čak naprotiv, ovakav prijedlog ide u pravcu jačanja MZ kao mehanizma vlasti u uključivanju građana u konsultacije ali ne i u de

facto u odlučivanje. Očigledno decentralizacija, kao proces o kojem tako mnogo govore načelnici u BiH je proces koji se po njima završava na nivou opština.

FBiH:

Ustav Federacije BiH nije mijenjan tokom 2011. godine.

Zakon o principima lokalne samouprave Federacije BiH nije mijenjan tokom 2011. godine, kao ni poslovnicu oba doma Parlamenta Federacije BiH. U predstavničkom domu FBiH, polovinom 2011 uspostavljena je radna grupa za kreiranje izmjena i dopuna Poslovnika ali jos nije završila svoj posao te Poslovnik nije mijenjan tokom 2011.

Kantonalni nivo:

Kanton	Promjene Ustava kantona u 2011.godini	Promjene Poslovnika Skupštine kantona u 2011.godini	Promjene zakona o LS kantona u 2011.godini
Kanton 10	NE	NE	NE
SBK	NE	NE	NE
Kanton Sarajevo	NE	DA	NE
Tuzlanski kanton	NE	DA	NE
Bosansko-podrinjski	NE	NE	NE
HNK	NE	NE	NE
ŽZH	DA	NE	DA
ZDK	NE	NE	NE
Posavski kanton	NE	NE	NE
USK	NE	NE	DA

Promjena *Ustava* na nivou kantona zabilježena je u Zapadno-Hercegovackoj županiji ali ali izmjena nije od suštinskog afirmativnog značaja po učešće građana u donošenju odluka.

Poslovnik skupština je mijenjan u Tuzlanskom i Sarajevskom kantonu ali izmjene nisu od suštinskog afirmativnog značaja po učešće građana u donošenju odluka.

Konačno, Unsko-Sanski kanton je donio *Zakon o lokalnoj samoupravi*. Iako izgleda kao pozitivan korak, to je teško reći jer je zakon usvojen za zakašnjenjem od 4 godine od roka propisanog federalnim Zakonom o principima lokalne samouprave. Porazno je i to što i dalje postoje kantoni koji nisu usvojili Zakone o lokalnoj samoupravi, iako je, kako je rečeno, rok prošao prije 4 godine. Ne treba ni napominjati da niko nije snosio nikakve sankcije za ovo kršenje zakona.

Takođe, Zakon o lokalnoj samoupravi ŽZH je pretrpio je određene izmjene – uglavnom u oblastima unutrašnjeg uspostavljanja opštinskih administracija kao i donošenja i primjene Odluke o privremenom finansiranju, što nije od suštinskog afirmativnog značaja po učešće građana u donošenju odluka.

Opštinski nivo;

U Federaciji BiH, od sedam jedinica lokalne samouprave, koje su bile predmet ovog istraživanja, u njih tri je došlo do izmjene poslovnika – i to u Bihaću, Novom Sarajevu i Tuzli. Od pomenute tri promjene jedino novi Poslovnik Skupštine Opštine Tuzla ima potencijal da pozitivni utiče na učešće građana u odlučivanju jer se promjena odnosi na sistemsko povećanje transparentnosti rada pomenute skupštine (propisuje prisustvo medija i drugih zainteresovanih strana na sjednicama skupštine opštine). Nažalost, negativne promjene Statuta Opštine Tuzla, koje su donesene 2010. i koje de facto prevode MZ iz statusa mehanizma učešća građana u mehanizam rada lokalnih vlasti, nisu mjenjane te su i dalje na snazi.

Opštine iz Republike Srpske, obuhvaćene uzorkom, nisu mjenjale statut i/ili Poslovnik o radu opštinskih skupština.

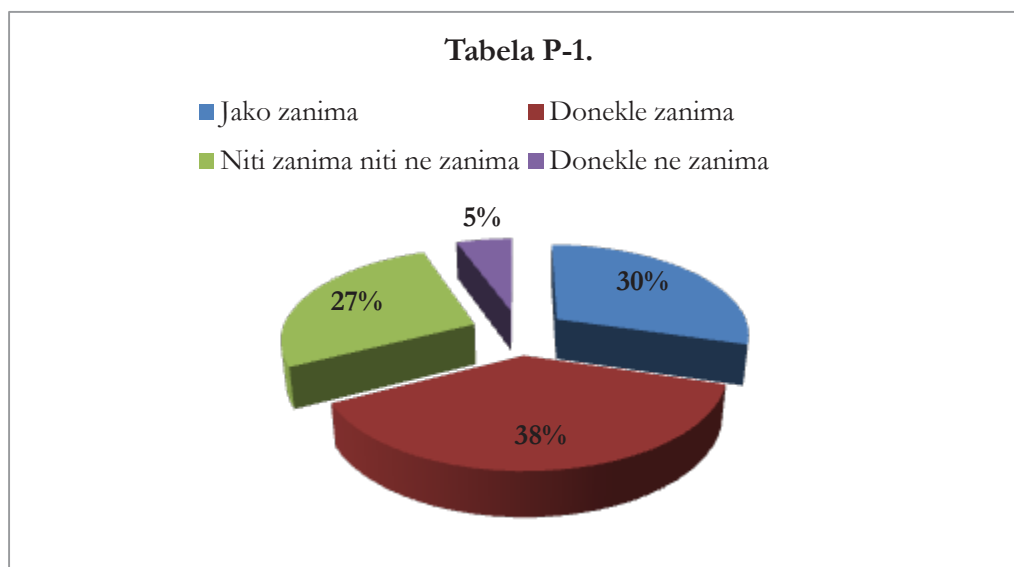
GRAĐANI 2011.

OSNOVNE FREKVENCE – GRAĐANI 2011

Entitet	Frekvence	Procenti
Republika Srpska	394	39.6
Federacija BiH	600	60.4
Ukupno	994	100.0

P-1. Možete li nam, molim vas, reći, koliko vas zanima rad i funkcionisanje vaše opštine?

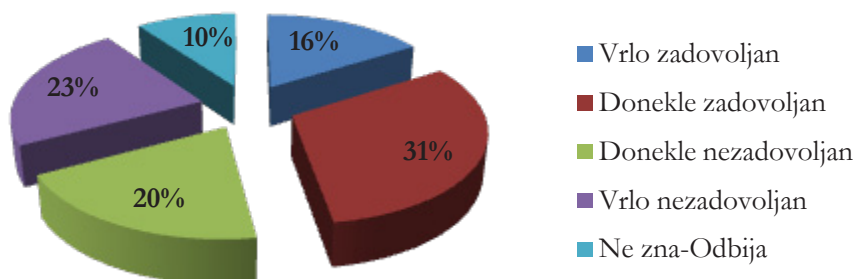
	Frekvence	Procenti
Jako zanima	255	25.7
Donekle zanima	327	32.9
Niti zanima niti ne zanima	234	23.5
Donekle ne zanima	48	4.8
Uopšte ne zanima	94	9.5
Ne zna - Odbija	36	3.6
Total	994	100.0

P-2. Koliko ste zadovoljni radom Vase opštinske vlasti?

	Frekvence	Procenti
Vrlo zadovoljan	160	16.1
Donekle zadovoljan	313	31.5
Donekle nezadovoljan	195	19.6
Vrlo nezadovoljan	227	22.8
Ne zna-Odbija	99	10.0
Total	994	100.0

Tabela P-2.

P-3. Molimo vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od sljedećih tvrdnji:

<i>Tvrdnje:</i>	<i>Slažem se</i>	<i>Ne slažem se</i>	<i>Ne zna/odbija</i>
<i>1. Vlasti treba pustiti da rade svoj posao, bez učešća građana</i>	11.2	87.4	1.4
<i>2. Građani bi trebali biti aktivno nadgledati rad vlasti</i>	83.7	14.9	1.4
<i>3. Građani bi i pored izabраниh predstavnika trebali aktivno učestvovati u donošenju odluka</i>	79.7	18.9	1.4

P-4. Zna li da li građani Vaše opštine sudjeluju u procesu donošenja odluka i na koji način to rade?

<i>Način učestvovanja</i>	<i>Da li građani mogu koristiti...?</i>		
	<i>DA</i>	<i>NE</i>	<i>Ne zna/odbija</i>
<i>1. Referendum</i>	35.3	52.1	12.6
<i>2. Putem Mjesne zajednice</i>	68.6	24.3	7.0
<i>3. Zbor građana</i>	52.6	34.2	13.1
<i>4. Građanska inicijativa</i>	58.4	30.5	11.2
<i>5. Javna rasprava</i>	65.4	26.5	8.1
<i>6. Drugi način</i>	1.5	21.5	77.0

P-4dr. Neki drugi način koji nije ovdje spomenut – navesti koji?

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Lični kontakt	1	0.1
Peticija	3	0.3
Protesti	8	0.8
NVO	1	0.1
Mito	2	0.2
Total	15	1.5

P-5. Da li ste vi lično upoznati ili poznajete nekoga ko je na neki od sljedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka, i na koji način?

Načini učestvovanja:	Da li ste lično učestvovali?			Da li znate nekoga ko je učestvovao?		
	Da	Ne	Ne zna/ odbija	Da	Ne	Ne zna/ odbija
Referendum	25.4	72.4	2.3	43.6	52.7	3.7
Putem Mjesne zajednice	38.9	57.3	3.8	72.6	23.6	3.8
Zbor građana	28.1	70.2	1.7	62.0	35.8	2.3
Građanska inicijativa	44.0	54.7	1.4	69.7	27.6	2.8
Javna rasprava	35.5	60.6	3.8	68.8	27.5	3.7
Drugo	13.3	6.7	80.0	13.3	6.7	80.0

<i>Neki drugi način:</i>	<i>Lično</i>	<i>Znate nekoga ko je učestvovao</i>
<i>NVO</i>	1	0.1
<i>Protesti</i>	1	0.1

Tabela P-6. Da li Vam je poznato da je bilo intervencija građana ove opštine putem korištenja jednog od prethodno navedenih načina?

	Frekvence	Procenti
Da	393	39.5
Ne	338	34.0
Ne zna-Odbija	263	26.5
Total	994	100.0

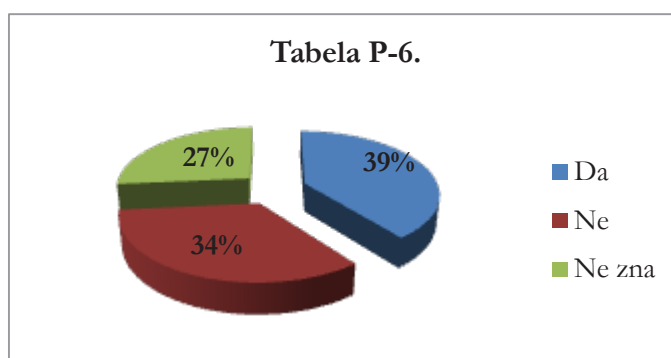

Tabela P-7. Da li ste do sada ikada pozvani lično ili ste vidjeli neki poziv upućen od strane opštine gdje se građani pozivaju da učestvuju aktivno sa svojim prijedlozima, komentarima u planiranju ili donošenju neke odluke?

	Frekvence	Procenti
Da	474	47.7
Ne	384	38.6
Ne zna-odbija	136	13.7
Total	994	100.0

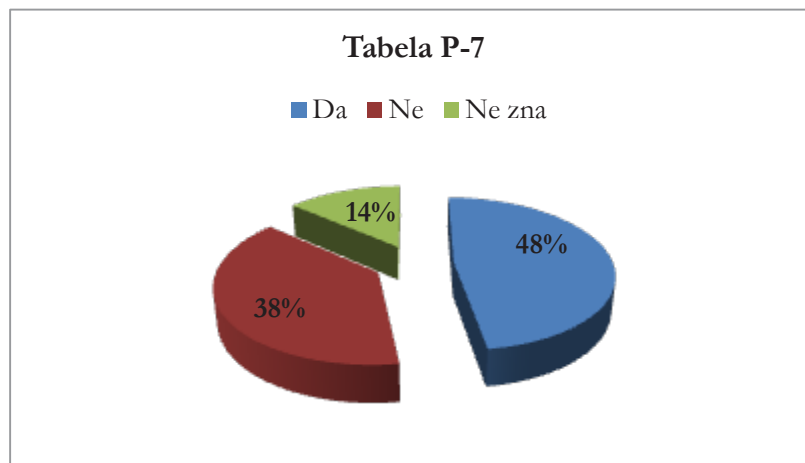

Tabela P-8. Ako biste vidjeli neki takav poziv, bilo u medijima, bilo da ga lično dobijete, ili budete obaviješteni na neki drugi način, koliko je vjerovatno da biste se odazvali tom pozivu?

	Frekvence	Procenti
Sigurno da	279	28.1
Možda da	265	26.7
Niste sigurni	220	22.1
Možda ne	26	2.6
Sigurno ne	104	10.5
Ne zna	100	10.1
Total	994	100.0

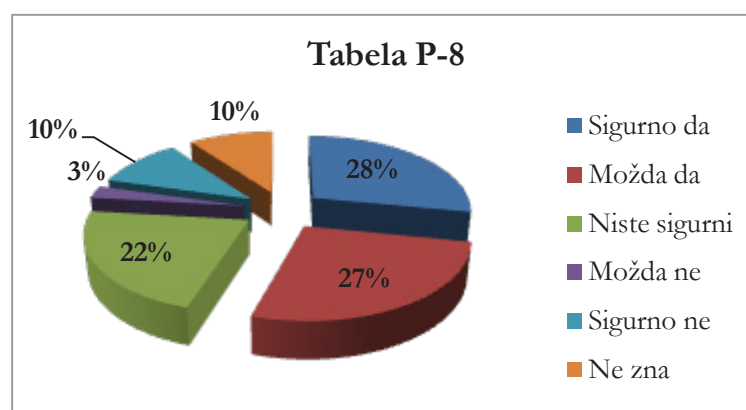

Tabela P-9. Koji su glavni razlozi zbog kojih biste se odazvali tom pozivu?

	SPOMENUTO	
	Frekvence	Procenti
<i>Zato što me zanima, želim biti bolje informisan</i>	272	27.4
<i>Zato što će mi to pomoći da riješim svoj problem</i>	196	19.7
<i>Zato što želim da učestvujem u odlučivanju</i>	0	0.0
<i>Zbog nefunkcionisanja mjesnih zajednica</i>	81	8.1
<i>Nešto drugo</i>	19	1.9
<i>Ne zna-odbija</i>	6	0.6

P-9dr. Nešto drugo, šta?

	Frekvence	Procenti
Kontrola vlasti	6	0.6
Kvalitet života	7	0.7
Građanska inicijativa	6	0.6
Total	19	1.9

Tabela P-10. Koji su glavni razlozi zbog kojih se ne bi odazvali tom pozivu?

	Frekvence	Procenti
<i>Nezainteresovanost</i>	64	6.4
<i>Nedovoljna informisanost o tome kako se učestvuje</i>	15	1.5
<i>Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavnicima</i>	15	1.5
<i>Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi</i>	66	6.6
<i>Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani</i>	13	1.3
<i>Nefunkcionalnost mjesnih zajednica</i>	12	1.2
<i>Nešto drugo</i>	6	0.6
<i>Ne zna</i>	3	0.3

P-10dr. Nešto drugo, šta?

	Frekvence	Procenti
Starost	3	0.3
Laganje od strane vlasti	3	0.3
Total	6	0.6

Tabela P-11. Po vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima?

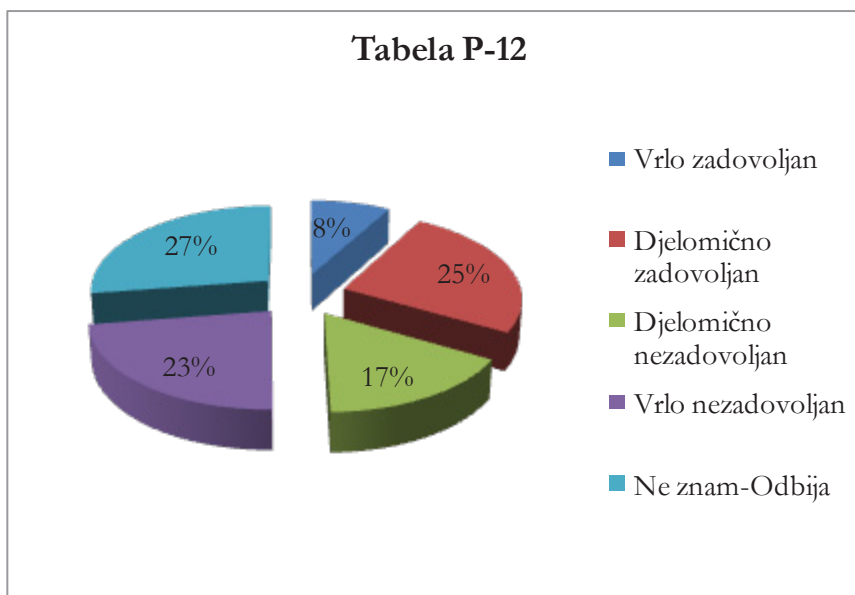
	Frekvence	Procenti
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija)	381	38.3
Ekologija (zaštita životne sredine)	247	24.8
Nacrt budžeta	219	22.0
Pospješivanje egzistencije Građana (zapošljavanje, urbano planiranje...)	695	69.9
Obrazovanje, sport, pitanja mladih	333	33.5
Nešto drugo	13	1.3
Ne zna/ odbija	88	8.9

P-11dr. Nešto drugo, šta?

	Frekvence	Procenti
Prostor za igranje djece	1	0.1
Povratak, obnova	4	0.4
Zaštita životinja	1	0.1
Socijalna pomoć	3	0.3
Elektronska vlada	1	0.1
Urbanizacija	1	0.1
Sport	1	0.1
Sprečavanje kriminala	1	0.1
Total	13	1.3

P-12. Kako biste ocijenili rad Savjeta vaše mjesne zajednice?

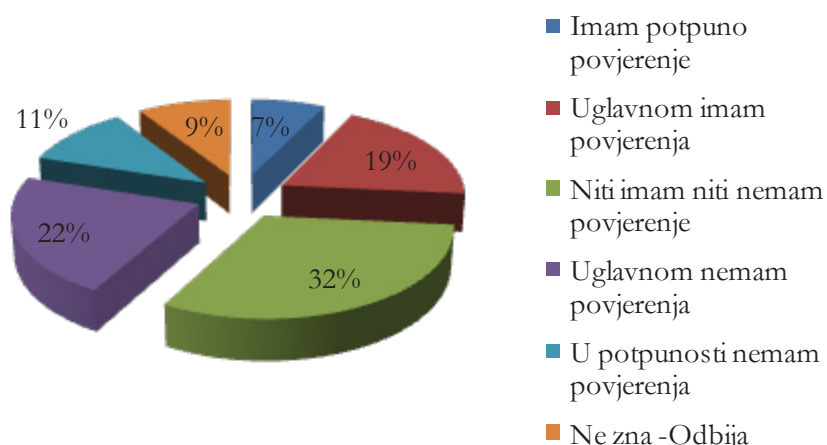
	Frekvence	Procenti
Vrlo zadovoljan	81	8.1
Djelomično zadovoljan	250	25.2
Djelomično nezadovoljan	163	16.4
Vrlo nezadovoljan	228	22.9
Ne znam-Odbija	272	27.4
Total	994	100.0

P-13. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad Vaše lokalne uprave?

	Frekvence	Procenti
Imam potpuno povjerenje	73	7.3
Uglavnom imam povjerenja	191	19.2
Niti imam niti nemam povjerenje	314	31.6
Uglavnom nemam povjerenja	217	21.8
U potpunosti nemam povjerenja	108	10.9
Ne zna -Odbija	91	9.2
Total	994	100.0

Tabela P-13

P-14-1. Na koji način se informišete o rado vaše lokalne uprave?

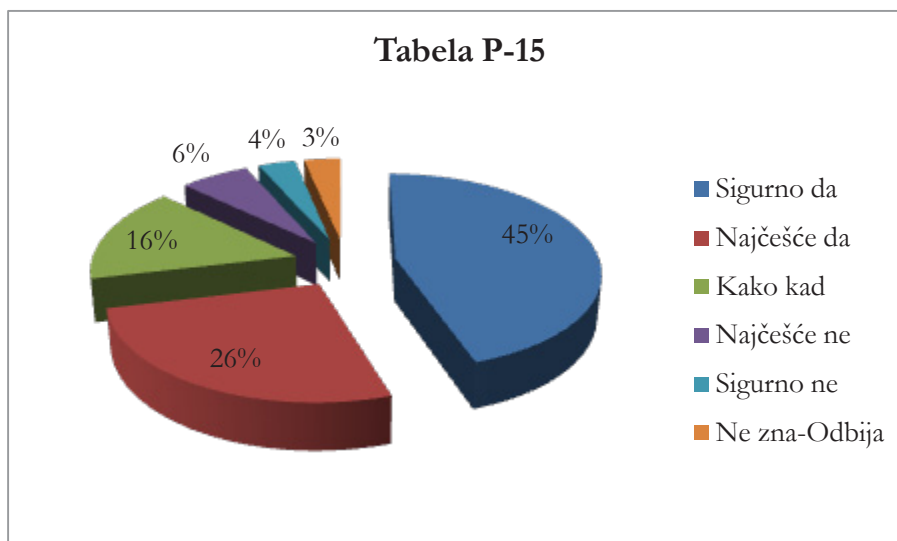
	1. Putem lokalnih medija		2. Putem opštinskih letak		3. Od službenika za informisanje u opštini		4. Putem savjeta mjesne z		5. Informacije od prijatelja		6. Nešto drugo	
	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti
Da	811	81.6	248	24.9	137	13.8	185	18.6	738	74.2	55	5.5
Ne	150	15.1	678	68.2	778	78.3	735	73.9	213	21.4	18	1.8
Ne zna	33	3.3	68	6.8	79	7.9	74	7.4	43	4.3	921	92.7
Total	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0

P-14dr. Nešto drugo, šta?

	Frekvence	Procenti
NVO	1	0.1
Crkva	1	0.1
Internet	51	5.1
Kućni savjet	2	0.2
Total	55	5.5

P-15. Da li redovno izlazite na izbore?

	Frekvence	Procenti
Sigurno da	446	44.9
Najčešće da	262	26.4
Kako kad	156	15.7
Najčešće ne	63	6.3
Sigurno ne	34	3.4
Ne zna-Odbija	33	3.3
Total	994	100.0

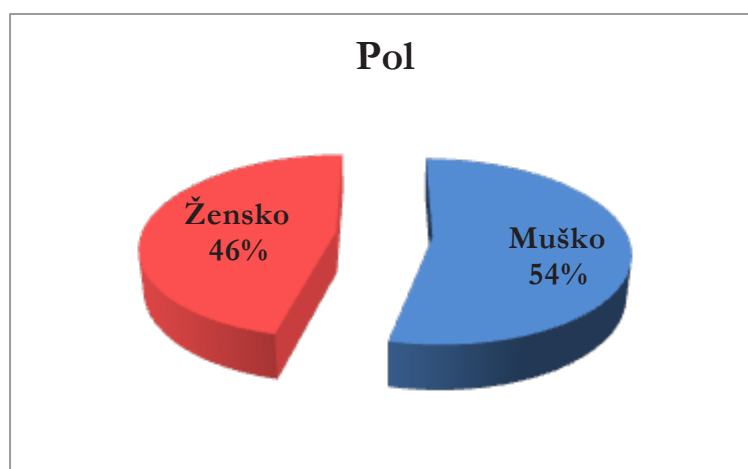
P-16. Molimo Vas da nam odgovorite sa *DA* ili *NE* na sljedeća pitanja....

	Da li ste član neke nestranačke organizacije (NVO, sindikat, ...)?		Da li ste učestvovali u rješavanju nekog problema u zajednici u kojoj živite?		Da li ste ikada potpisali peticiju ili na neki drugi način učestvovali u nekoj javnoj kampanji?		Da li ste konsultovali predstavnike vlasti oko nekog problema ili prijedloga?		Da li ste putem radio ili TV-emisija ili novina, iznijeli problem Vaše zajednice u javnost?	
	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti
Da	240	24.1	445	44.8	658	66.2	306	30.8	176	17.7
Ne	746	75.1	537	54.0	325	32.7	671	67.5	803	80.8
Ne zna	8	.8	12	1.2	11	1.1	17	1.7	15	1.5
Total	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0

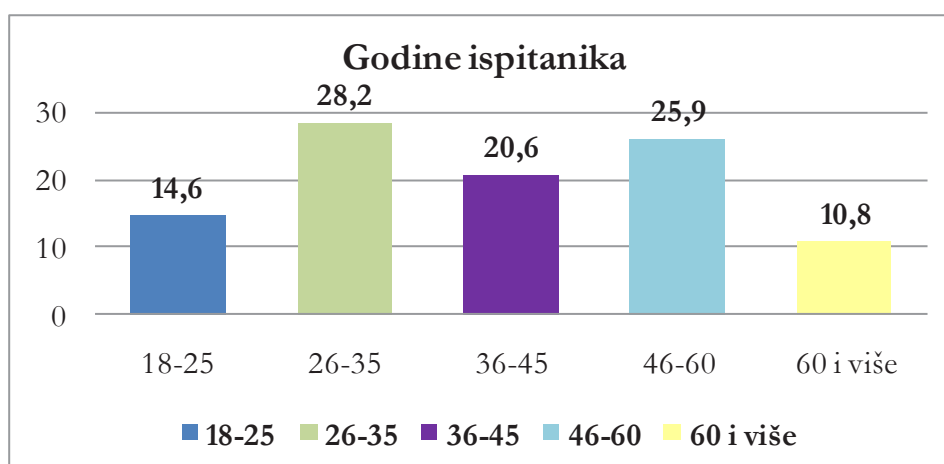
P-17. Na koji od sljedećih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu?

	Pratim televizijske vijesti i dnevnik.		Čitam dnevne novine		Čitam sedmične novine		Pratim radio emisije		Putem Interneta		Razgovaram sa prijateljima, komšijama, i rođacima	
	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti	Frekvence	Procenti
Da	890	89.5	560	56.3	322	32.4	462	46.5	566	56.9	821	82.6
Ne	92	9.3	389	39.1	597	60.1	461	46.4	392	39.4	102	10.3
Ne zna	12	1.2	45	4.5	75	7.5	71	7.1	36	3.6	71	7.1
Total	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0	994	100.0

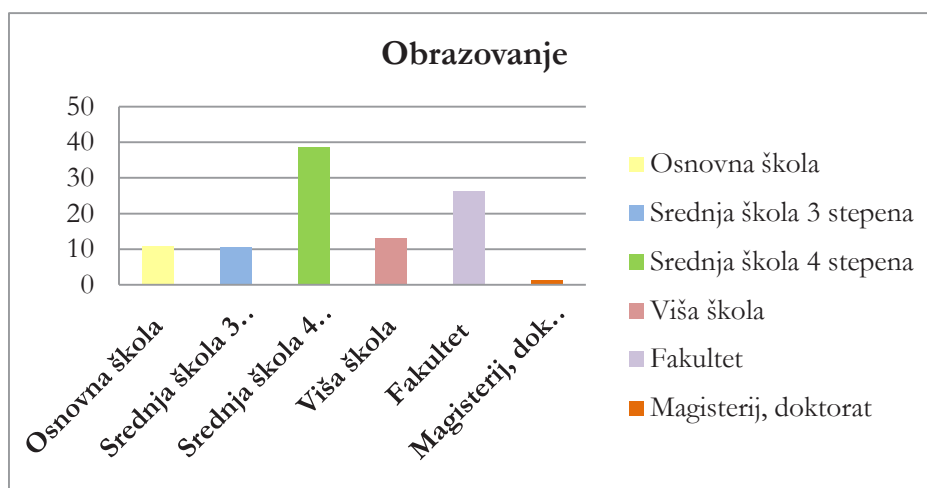
D-1. Pol ispitanika

D-2. Koliko imate godina?

D-3. Koliko imate završenih godina formalnog obrazovanja?

D-4. Kada imate u vidu ukupan mesečni prihod Vašeg domaćinstva da li biste rekli da je

	Broj ispitanika	Procenti
Do 149 KM	10	1.0
Od 150 do 249 KM	21	2.1
Od 250 do 499 KM	133	13.4
Od 500 do 999 KM	282	28.4
Preko 1000 KM	349	35.1
Ne zna	64	6.4
Odbija	135	13.6
Ukupno	994	100.0

D-5. Koje ste nacionalnosti?

	Broj ispitanika	Procenti
Hrvat	168	16.9
Musliman - Bošnjak	402	40.4
Srbin	363	36.5
Jugosloven	18	1.8
Drugo	43	4.3
Ukupno	994	100.0

D-5dr. Drugo - šta?

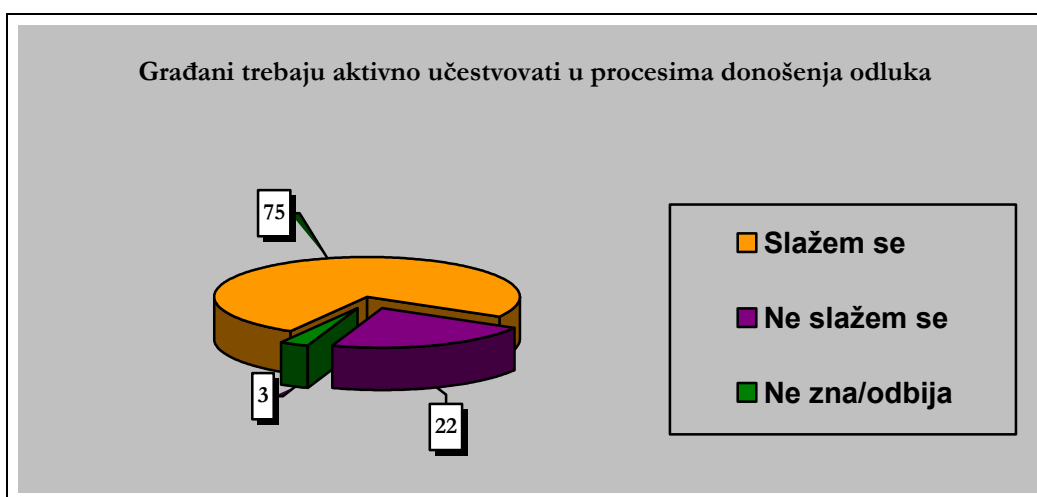
	Broj ispitanika	Procenti
Odbija	16	1.6
Manjina	2	0.2
Albanac	2	0.2
Rom	3	0.3
Bosanac i Hercegovac	17	1.7
Slovenac	2	0.2
Slovakinja	1	0.1
Ukupno	43	4.3

SLUŽBENICI 2011.

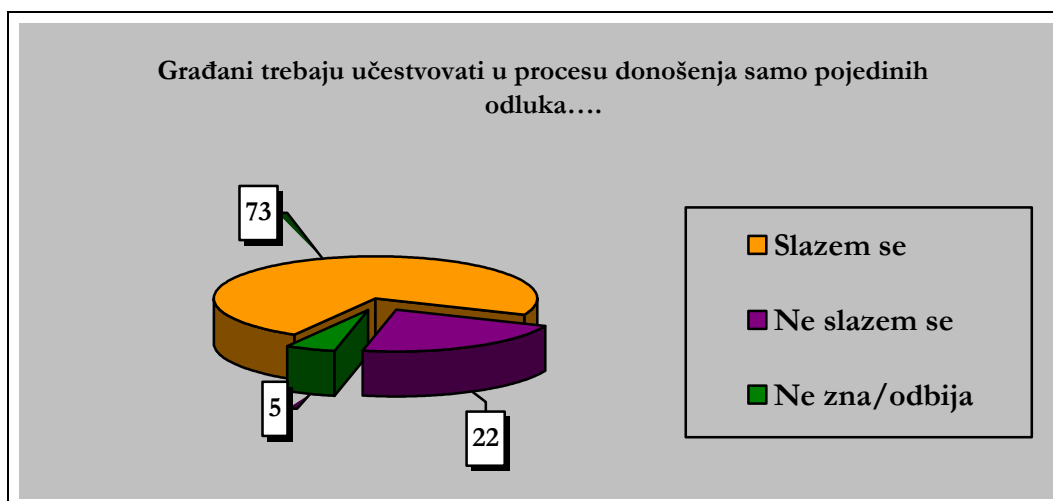
OSNOVNE FREKVENCE – SLUŽBENICI 2011

Tabela P1. U tabeli se nalaze tipične tvrdnje i mišljenja ljudi po pitanju odnosa građana u donošenju odluka na nivou opštine. Molim Vas da kažete da li se slažete ili ne slažete sa svakom od tih tvrdnji.

Tvrdnje:	Slažem se	Ne slažem se	Ne zna/ odbija
Građani trebaju aktivno učestvovati u procesima donošenja odluka	75,0 %	22,0 %	3,0 %
Građani trebaju učestvovati u procesu donošenja samo pojedinih odluka, u kojima mogu dati svoj puni doprinos.	73,0%	22,0%	5,0%
Građani ne trebaju aktivno učestvovati u odlučivanju, ali ih treba stalno informisati o odlukama koje se donesu.	28,0%	66,0%	6,0%
Učešće građana u odlučivanju usporava donošenje odluka i potrebno ga je svesti na najmanju moguću mjeru.	23,0%	71,0%	6,0%
Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo učešće u odlučivanju je stoga nepotrebno.	20,0%	72,0%	8,0%

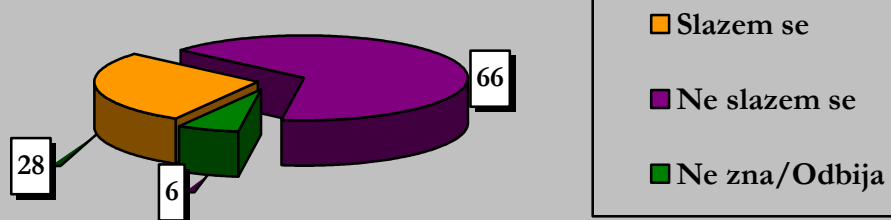

1.

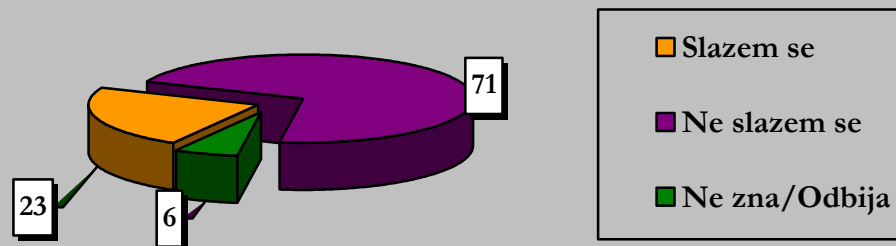
2.

Građani ne trebaju aktivno učestvovati u odlučivanju, ali ih treba stalno informisati o odlukama koje se donesu

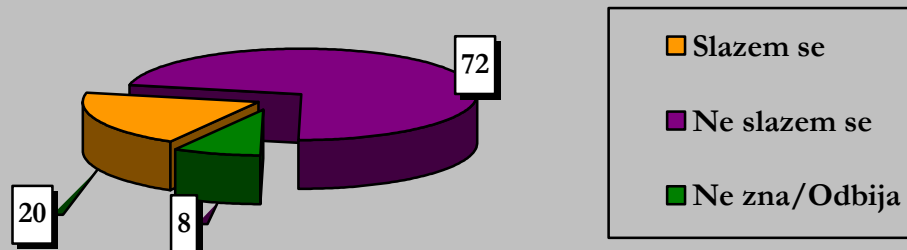
3.

Učešće građana u odlučivanju usporava donošenje odluka i potrebno ga je svesti na najmanju moguću mjeru

4.

Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo učešće u odlučivanju je stoga nepotrebno.

5.

Tabela P2. Kako biste na skali školskih ocjena od 1 do 5 ocijenili Vaš stepen informisanosti o radu opštinske vlasti, odnosno o bitnim odlukama koje se donose?

Ocjena:	
Slabo	11,0%
Dovoljno	17,0%
Dobro	23,0%
Vrlo dobro	28,0%
Odlično	19,0%
Ne zna	1,0%
Odbija	1,0%

Tabela P3. Da li se prema informacijama kojima Vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Tabela P4. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojenim oblicima/načinima učešća građana? Zadovoljavajući ili nezadovoljavajući?

Tabela P5. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih, već ranije donešenih odluka? (dobijeni odgovori na prethodna tri pitanja su predstavljena u sljedećoj tabeli)

	P3.			P4. Odziv građana			P5.		
	Da	Ne	Ne zna	Zadov	Nezadov	Ne zna	Da	Ne	Ne zna
Referendum	16,0%	69,0%	15,0%	37,5%	12,5%	50,0%	25,0%	12,5%	62,5%
Inicijative Mjesnih zajednica	81,0%	10,0%	9,0%	56,8%	22,2%	21,0%	55,6%	9,9%	34,6%
Zbor građana	61,0%	21,0%	18,0%	55,7%	26,2%	18,0%	49,2%	16,4%	34,4%
Građanske inicijative	65,0%	14,0%	21,0%	50,8%	36,9%	12,3%	56,9%	13,8%	29,2%
Javna rasprava	83,0%	8,0%	9,0%	49,4%	33,7%	16,9%	47,0%	16,9%	36,1%
Neki drugi način	5,0%	24,0%	71,0%	40,0%	-	60,0%	40,0%	-	60,0%

Tabela P-6. Koji od ovih načina učešća građana u procesu odlučivanja je po Vašem mišljenju najefikasniji u ovoj opštini?

Načini učešća građana:	Pozitivni odgovori
Putem odbornika	20,0%
Referendum	6,0%
Mjesne zajednice	32,0%
Zbor građana	9,0%
Građanska inicijativa	6,0%
Javna rasprava	25,0%
Nešto drugo (NVO)	1,0%
Bez odgovora	1,0%

Tabela P-7. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima na lokalnom nivou?

<i>Teme/pitanja:</i>	
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija, ...)	82,0 %
Ekologija (zaštita životne sredine)	31,0 %
Nacrt budžeta	47,0%
Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj, ...)	57,0 %
Obrazovanje, sport, i pitanja mladih	48,0 %
Ne zna	1,0%
Odbija	1,0%

Tabela P8. Na koje se sve načine informišete o mogućnostima za učešće u procesu donošenja nekih odluka?

Informišem se:	Pozitivni odgovori
Putem medija	77,0 %
Putem službenih obavijesti	49,0 %
Putem opštinske Internet prezentacije	43,0 %
Preko Savjeta Mjesne Zajednice	24,0 %
Od sugrađana	28,0 %
Od radnih kolega	50,0 %
Ne zna	-
Ne želi odgovoriti	3,0%
Na drugi način (TV)	1,0%

Tabela P9. Kako biste ocijenili stepen dostupnosti informacija građanima o mogućnostima učestvovanja u procesu odlučivanja?

Ocjena:	
Jako zadovoljavajući	23,0%
Donekle zadovoljavajući	60,0%
Donekle nezadovoljavajući	4,0%
Jako nezadovoljavajući	8,0%
Ne zna	5,0%

Tabela P10. Koliko je, po Vašem mišljenju, važno da građani, osim putem svojih zastupnika, i na druge načine aktivnije učestvuju u procesu odlučivanja u ovoj opštini?

Stepen važnosti učestvovanja građana:	
Jako važno	65,0%
Donekle važno	25,0%
Donekle nevažno	1,0%
Potpuno nevažno	4,0%
Ne zna	1,0%
Ne želi odgovoriti	4,0%

Tabela P11. Koji su, po vašem mišljenju, glavni razlozi zbog kojih građani ne učestvuju u većoj mjeri u procesima odlučivanja u svojoj opštini?

Razlozi:	Pozitivni odgovori
Nezainteresovanost	49,0 %
Nedovoljna informisanost o tome kako da se učestvuje	32,0 %
Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavicima	28,0 %
Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	42,0 %
Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	29,0 %
Nefunkcionisanje Mjesnih zajednica	12,0 %
Ne želi odgovoriti	5,0 %

Tabela P12. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad vaše lokalne uprave?

Stepen povjerenja:	
Imam potpuno povjerenje	22,0%
Uglavnom imam povjerenja	58,0%
Uglavnom nemam povjerenja	14,0%
U potpunosti nemam povjerenja	2,0%
Bez odgovora	4,0%

DEMOGRAFIJA

Tabela D1. Starosne grupe ispitanika.

Uzrasna grupa:	
19 – 25 godina	2,0%
26 – 35 godina	27,0%
36 – 45 godina	28,0%
46 – 55 godina	30,0%
55 god i stariji	13,0%

Tabela D2. Nivoi formalnog obrazovanja ispitanika.

Završeni nivo formalnog obrazovanja:	
Završena srednja škola – 4 god	22,0%
Završena viša škola – 2 god	11,0%
Završen fakultet	60,0%
Završene postdiplomske studije	5,0%
Bez odgovora	2,0%

Tabela D3. Kojoj mjesnoj zajednici pripadate?

Tip mjesne zajednice	
...seoskoj MZ	17,0%
...gradskoj MZ	78,0%
...odbija odgovor	5,0%

Tabela D4. Pol ispitanika.

Pol ispitanika:	
Žene	56,0%
Muškarci	44,0%

Tabela D5. Region.

Region u kojem je vršeno ispitivanje:	
Republika Srpska	40,0 %
Federacija BiH	60,0 %

**GRAĐANI POREĐENJE
2010. i 2009.**

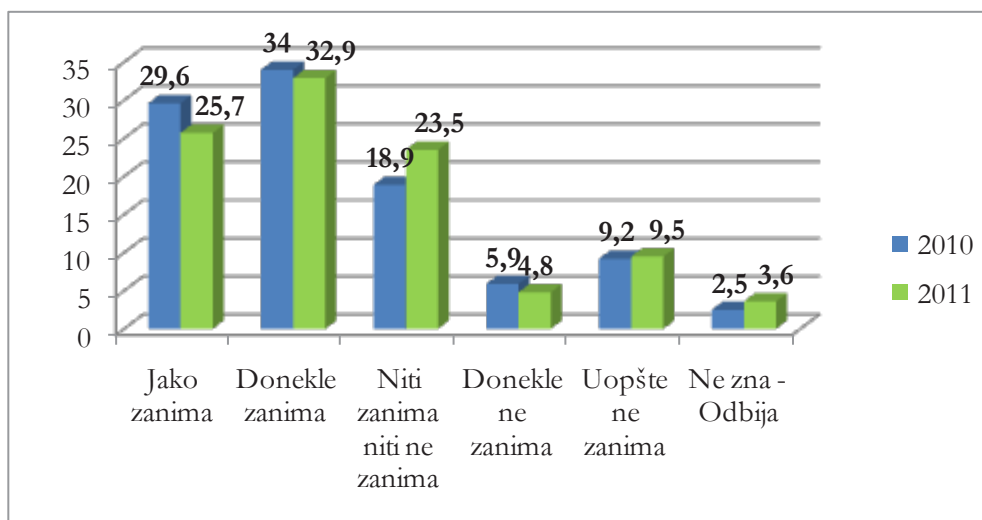
OSNOVNE FREKVENCE građani poređenje 2010 i 2009

Opština	2010	2011
1. Banja Luka	12,1	11,8
2. Gradiska	3,5	3,5
3. Teslic	3,5	3,5
4. Trebinje	4,1	4,0
5. Zenica	10,0	10,1
6. Capljina	6,0	6,0
7. Mostar	10,9	10,9
8. Prozor/Rama	5,5	5,5
9. Doboј	5,0	4,9
10. Sarajevo	14,5	14,6
11. Tuzla	7,2	7,0
12. Srebrenica	4,0	4,0
13. Bihac	6,0	6,0
14. Bijeljina	7,9	8,0
Ukupno	100,0	100,0

Entitet	2010	2011
Republika Srpska	40,1	39,6
Federacija BiH	59,9	60,4
Ukupno	100,0	100,0

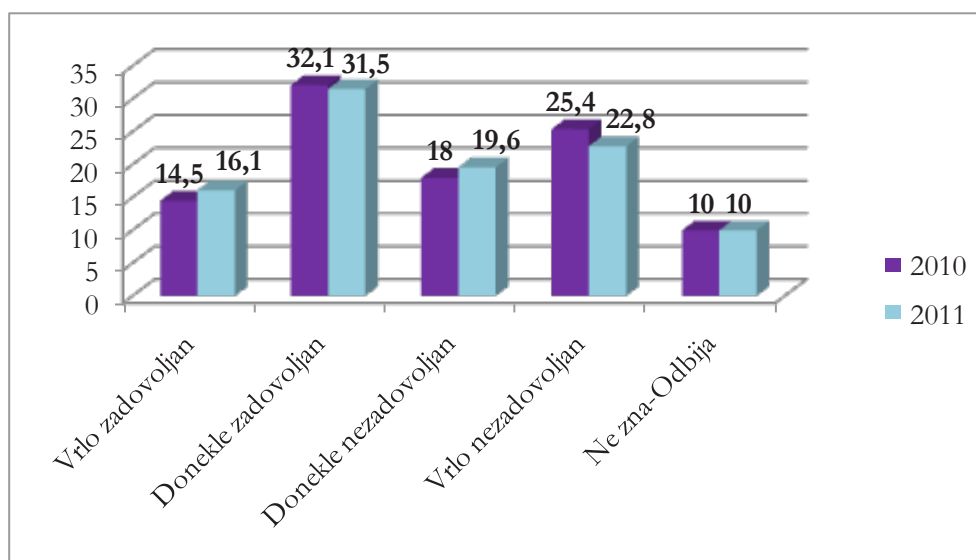
P-1. Možete li nam, molim vas, reći, koliko vas zanima rad i funkcionisanje vaše opštine?

	2010	2011
Jako zanima	29,6	25,7
Donekle zanima	34,0	32,9
Niti zanima niti ne zanima	18,9	23,5
Donekle ne zanima	5,9	4,8
Uopšte ne zanima	9,2	9,5
Ne zna - Odbija	2,5	3,6
Total	100	100,0

P-2. Koliko ste zadovoljni radom Vase opštinske vlasti?

	2010	2011
Vrlo zadovoljan	14,5	16.1
Donekle zadovoljan	32,1	31.5
Donekle nezadovoljan	18,0	19.6
Vrlo nezadovoljan	25,4	22.8
Ne zna-Odbija	10,0	10.0
Total	100.0	100.0

P-3. Molimo vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od sljedećih tvrdnji:

Tabela P-3.1 Vlasti treba pustiti da rade svoj posao, bez učešća građana.

	2010	2011
Slažem se	11.0	11.2
Ne slažem se	83.1	87.4
Ne zna-odbija	6.0	1.4
Total	100.0	100.0

Tabela P-3.2. Građani bi trebali aktivno nadgledati rad vlasti.

	2010	2011
Slažem se	85.2	83.7
Ne slažem se	12.0	14.9
ne zna-odbija	2.9	1.4
Total	100.0	100.0

Tabela P-3.3. Građani bi i pored izabраниh predstavnika trebali aktivno učestvovati u donošenju odluka

	2010	2011
Slažem se	79.3	79.7
Ne slažem se	17.1	18.9

ne zna-odbija	3.6	1.4
Total	100.0	100.0

P-4. Znate li da li građani Vaše opštine sudjeluju u procesu donošenja odluka i na koji način to rade?

P-4-1. Da li građani mogu koristiti: 1. Referendum

	2010	2011
Da	37.7	35.3
Ne	48.2	52.1
ne zna-odbija	14.0	12.6
Total	100.0	100.0

P-4-2. Da li građani mogu koristiti: 2. Putem Mjesne zajednice

	2010	2011
Da	80.0	68.6
Ne	11.3	24.3
ne zna-odbija	8.8	7.0
Total	100.0	100.0

P-4-3. Da li građani mogu koristiti: 3. Zbor građana

	2010	2011
Da	60.5	52.6
Ne	25.9	34.3
ne zna-odbija	13.6	13.1
Total	100.0	100.0

P-4-4. Da li građani mogu koristiti: 4. Građanska inicijativa

	2010	2011
Da	62.8	58.4
Ne	23.9	30.5
ne zna-odbija	13.2	11.2
Total	100.0	100.0

P-4-5. Da li građani mogu koristiti: 5. Javna rasprava

	2010	2011
Da	65.5	65.4
Ne	22.7	26.5
ne zna-odbija	11.8	8.1
Total	100.0	100.0

P-4-6. Da li građani mogu koristiti: 6. Neki drugi način

	2010	2011
Da	1.1	1.5
Ne	14.7	21.5
ne zna-odbija	84.2	77.0
Total	100.0	100.0

P-5. Da li ste vi lično upoznati ili poznajete nekoga ko je na neki od sljedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka, i na koji način?

	Da li ste LIČNO učestvovali u:		Da li ZNATE NEKOG ko je učestvovao u:	
	Referendum		Referendum	
	2010/2011		2010/2011	
Da	5.6	25.4	14.9	43.6
Ne	30.3	72.4	20.3	52.7
Ne zna	64.1	2.3	64.8	3.7
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

	Da li ste LIČNO učestvovali u:		Da li ZNATE NEKOG ko je učestvovao u:	
	Putem Mjesne zajednice		Putem Mjesne zajednice	
	2010/2011		2010/2011	
Da	31.5	38.9	61.7	72.6
Ne	44.2	57.3	14.4	23.6
Ne zna	24.3	3.8	23.9	3.8
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

	Da li ste LIČNO učestvovali u:		Da li ZNATE NEKOG ko je učestvovao u:	
	Zbor građana		Zbor građana	
	2010/2011		2010/2011	
Da	21.4	28.1	39.5	62.0
Ne	37.1	70.2	18.6	35.8
Ne zna	64.1	1.7	41.8	2.3
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

	Da li ste LIČNO učestvovali u:		Da li ZNATE NEKOG ko je učestvovao u:	
	Građanska inicijativa		Građanska inicijativa	
	2010/2011		2010/2011	
Da	25.4	44.0	44.6	69.7
Ne	36.1	54.7	15.8	27.6
Ne zna	38.6	1.4	39.6	2.8
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

	Da li ste LIČNO učestvovali u:		Da li ZNATE NEKOG ko je učestvovao u:	
	Javna rasprava		Javna rasprava	
	2010/2011		2010/2011	
Da	23.4	35.5	47.1	68.8
Ne	38.8	60.6	16.0	27.5
Ne zna	37.8	3.8	36.9	3.7
Total	100.0	100.0	100.0	100.0

Tabela P-6. Da li Vam je poznato da je bilo intervencija građana ove opštine putem korištenja jednog od prethodno navedenih načina?

	2010	2011
Da	40.1	39.5
Ne	32.4	34.0
Ne zna-Odbija	27.5	26.5
Total	100.0	100.0

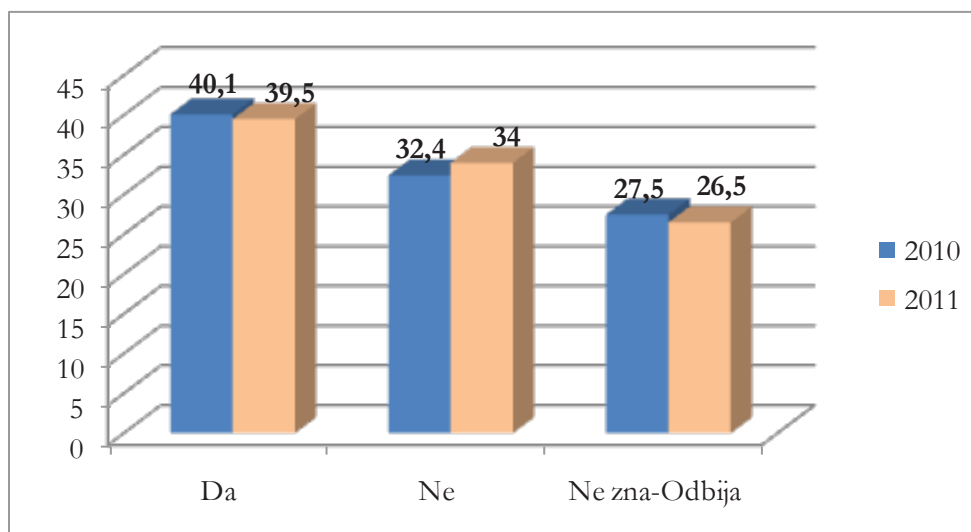

Tabela P-7. Da li ste do sada ikada pozvani lično ili ste vidjeli neki poziv upućen od strane opštine gdje se građani pozivaju da učestvuju aktivno sa svojim prijedlozima, komentarima u planiranju ili donošenju neke odluke?

	2010	2011
Da	47.4	47.7
Ne	38.5	38.6
Ne zna-odbija	14.0	13.7
Total	100.0	100.0

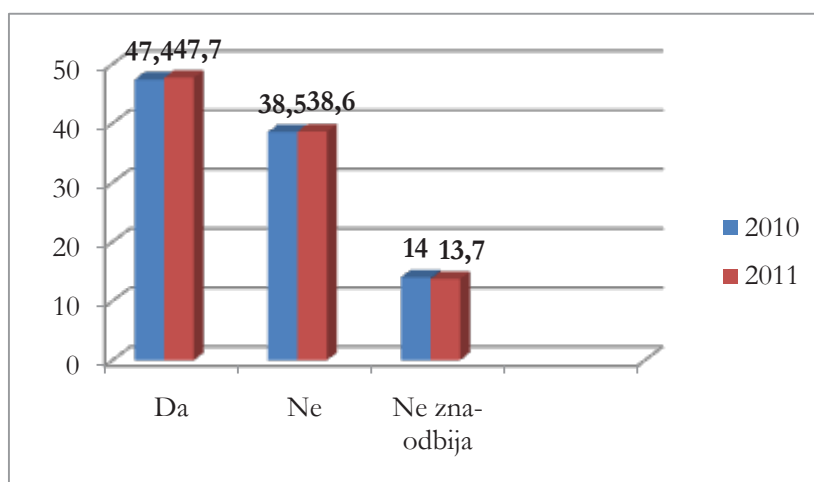

Tabela P-8. Ako biste vidjeli neki takav poziv, bilo u medijima, bilo da ga lično dobijete, ili budete obaviješteni na neki drugi način, koliko je vjerovatno da biste se odazvali tom pozivu?

	2010	2011
Sigurno da	27,0	28,1
Možda da	28,5	26,7
Niste sigurni	24,7	22,1
Možda ne	3,4	2,6
Sigurno ne	10,3	10,5
Ne zna	6,2	10,1
Total	100,0	100,0

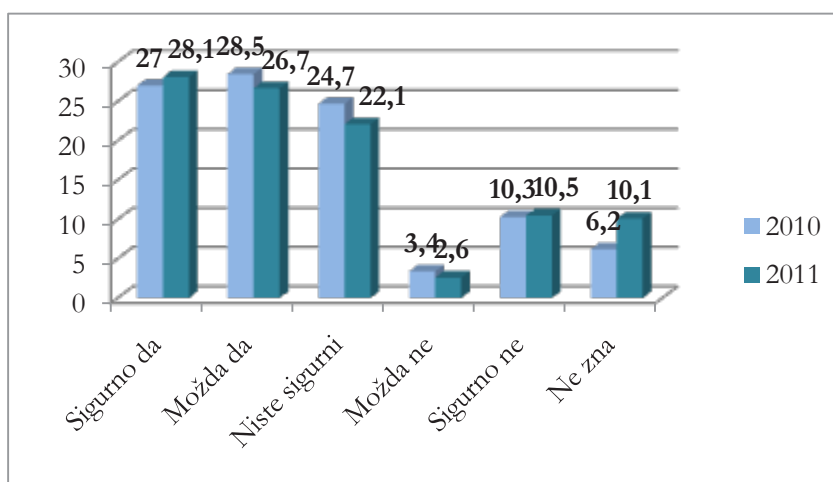

Tabela P-9. Koji su glavni razlozi zbog kojih biste se odazvali tom pozivu?

	SPOMENUTO	
	2010	2011
Zato što me zanima, želim biti bolje informisan	25,5	27,4
Zato što će mi to pomoći da riješim svoj problem	34,2	30,6
Zato što želim da učestvujem u odlučivanju	23,2	19,7
Zbog nefunkcionisanja mjesnih zajednica	9,7	8,1
Nešto drugo	0,6	1,9
Ne zna-odbija	0,7	0,6

Tabela P-10. Koji su glavni razlozi zbog kojih se ne bi odazvali tom pozivu?

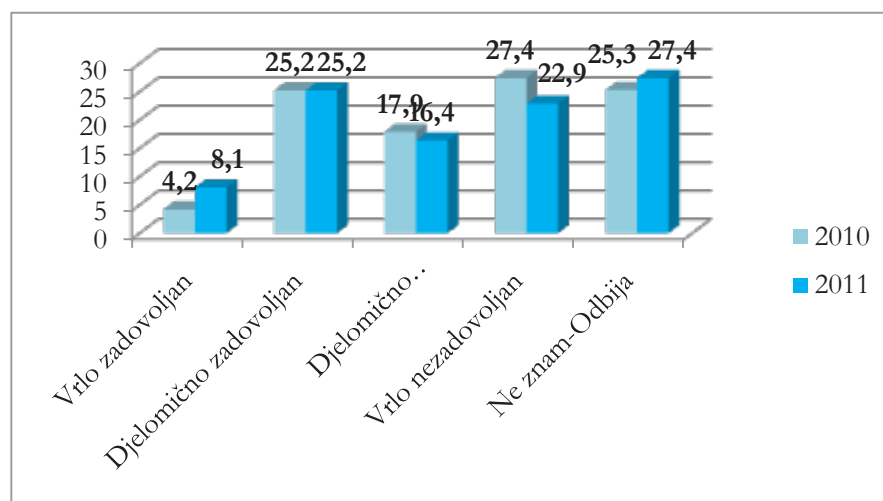
	2010	2011
Nezainteresovanost	7,9	6,4
Nedovoljna informisanost o tome kako se učestvuje	1,1	1,5
Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavnicima	1,1	1,5
Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	5,3	6,6
Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	1,2	1,3
Nefunkcionalnost mjesnih zajednica	1,5	1,2
Nešto drugo	---	0,6
Ne zna	0,1	0,3

Tabela P-11. Po vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima?

	2010	2011
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija)	36,0	38,3
Ekologija (zaštita životne sredine)	25,5	24,8
Nacrt budžeta	20,9	22,0
Pospješivanje egzistencije Građana (zapošljavanje, urbano planiranje...)	63,0	69,9
Obrazovanje, sport, pitanja mladih	32,1	33,5
Nešto drugo	1,0	1,3
Ne zna/ odbija	14,9	8,9

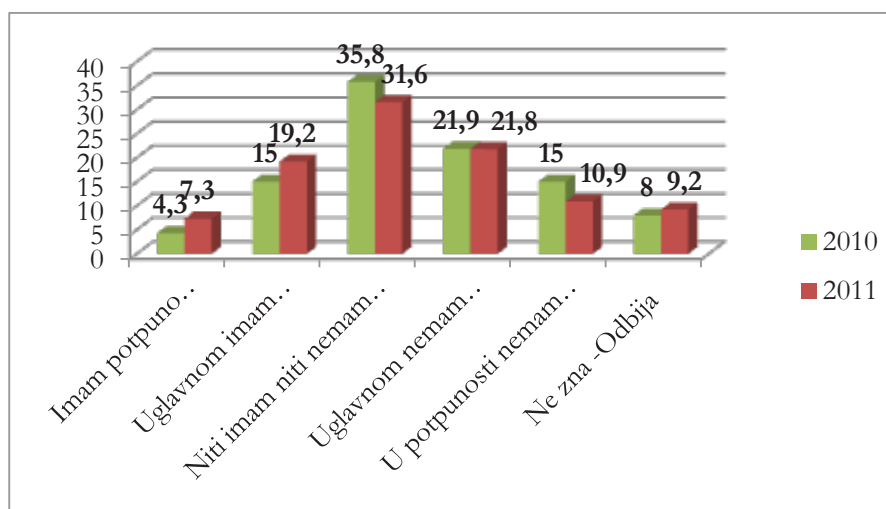
P-12. Kako biste ocijenili rad Savjeta vaše mjesne zajednice?

	2010	2011
Vrlo zadovoljan	4,2	8,1
Djelomično zadovoljan	25,2	25,2
Djelomično nezadovoljan	17,9	16,4
Vrlo nezadovoljan	27,4	22,9
Ne znam-Odbija	25,3	27,4
Total	100,0	100,0

P-13. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad Vaše lokalne uprave?

	2010	2011
Imam potpuno povjerenje	4,3	7,3
Uglavnom imam povjerenja	15,0	19,2
Niti imam niti nemam povjerenje	35,8	31,6
Uglavnom nemam povjerenja	21,9	21,8
U potpunosti nemam povjerenja	15,0	10,9
Ne zna -Odbija	8,0	9,2
Total	100,0	100,0

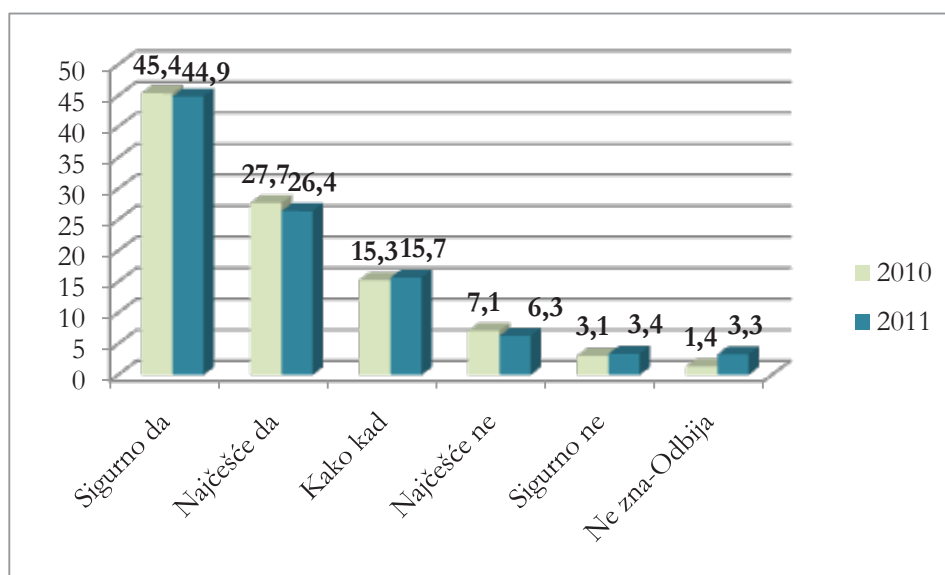

P-14-1. Na koji način se informišete o rado vaše lokalne uprave?

	1. Putem lokalnih medija		2. Putem opštinskih letak		3. Od službenika za informisanje u opštini		4. Putem savjeta mjesne z		5. Informacije od prijatelja		6. Nešto drugo	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Da	82.2	81.6	21.9	24.9	11.8	13.8	17.9	18.6	73.3	74.2	3.8	5.5
Ne	13.0	15.1	65.4	68.2	74.3	78.3	68.8	73.9	16.9	21.4	0.6	1.8
Ne zna	4.8	3.3	12.6	6.8	13.9	7.9	13.2	7.4	9.8	4.3	95.6	92.7

P-15. Da li redovno izlazite na izbore?

	2010	2011
Sigurno da	45,4	44,9
Najčešće da	27,7	26,4
Kako kad	15,3	15,7
Najčešće ne	7,1	6,3
Sigurno ne	3,1	3,4
Ne zna-Odbija	1,4	3,3
Total	100,0	100,0

P-16. Molimo Vas da nam odgovorite sa *DA* ili *NE* na sljedeća pitanja....

	Da li ste član neke nestranačke organizacije (NVO, sindikat, ...)?		Da li ste učestvovali u rješenju nekog problema u zajednici u kojoj živite?		Da li ste ikada potpisali peticiju ili na neki drugi način učestvovali u nekoj javnoj kampanji?		Da li ste konsultovali predstavnike vlasti oko nekog problema ili prijedloga?		Da li ste putem radio ili TV-emisija ili novina, iznijeli problem Vaše zajednice u javnost?	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Da	22.0	24.1	50.3	44.8	72.1	66.2	28.9	30.8	15.3	17.7
Ne	76.2	75.1	48.3	54.0	26.9	32.7	68.9	67.5	82.1	80.8
Ne zna	1.8	.8	1.4	1.2	1.0	1.1	2.2	1.7	2.6	1.5

P-17. Na koji od sljedećih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu?

	Pratim televizijske vijesti i dnevnik.		Čitam dnevne novine		Čitam sedmične novine		Pratim radio emisije		Putem Interneta		Razgovaram sa prijateljima, komšijama, i rođacima	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Da	88.8	89.5	56.9	56.3	33.6	32.4	50.8	46.5	56.0	56.9	81.8	82.6
Ne	9.0	9.3	36.8	39.1	56.4	60.1	39.5	46.4	37.7	39.4	8.4	10.3
Ne zna	2.2	1.2	6.4	4.5	10.1	7.5	9.7	7.1	6.3	3.6	9.9	7.1

**SLUŽBENICI POREĐENJE
2010. i 2009.**

OSNOVNE FREKVENCE, službenici poređenje 2010 i 2011 godine

Tabela P1. U tabeli se nalaze tipične tvrdnje i mišljenja ljudi po pitanju odnosa građana u donošenju odluka na nivou opštine. Molim Vas da kažete da li se slažete ili ne slažete sa svakom od tih tvrdnji.

Tvrdnje:	2010	2011	2010	2011	2010	2011
	Slažem se	Slažem se	Ne slažem se	Ne slažem se	Ne zna/ odbija	Ne zna/ odbija
1. Građani trebaju aktivno učestvovati u procesima donošenja odluka	75,0 %	75,0 %	20,0 %	22,0 %	5,0 %	3,0 %
2. Građani trebaju učestvovati u procesu donošenja samo pojedinih odluka, u kojima mogu dati svoj puni doprinos.	58,0 %	73,0%	38,0 %	22,0%	4,0 %	5,0%
3. Građani ne trebaju aktivno učestvovati u odlučivanju, ali ih treba stalno informisati o odlukama koje se donesu.	25,0 %	28,0%	68,0 %	66,0%	7,0 %	6,0%
4. Učešće građana u odlučivanju usporava donošenje odluka i potrebno ga je svesti na najmanju moguću mjeru.	18,0 %	23,0%	75,0 %	71,0%	7,0 %	6,0%
5. Građani su izabrali svoje predstavnike i njihovo učešće u odlučivanju je stoga nepotrebno.	17,0 %	20,0%	76,0 %	72,0%	7,0 %	8,0%

Tabela P2. Kako biste na skali školskih ocjena od 1 do 5 ocijenili Vaš stepen informisanosti o radu opštinske vlasti, odnosno o bitnim odlukama koje se donose?

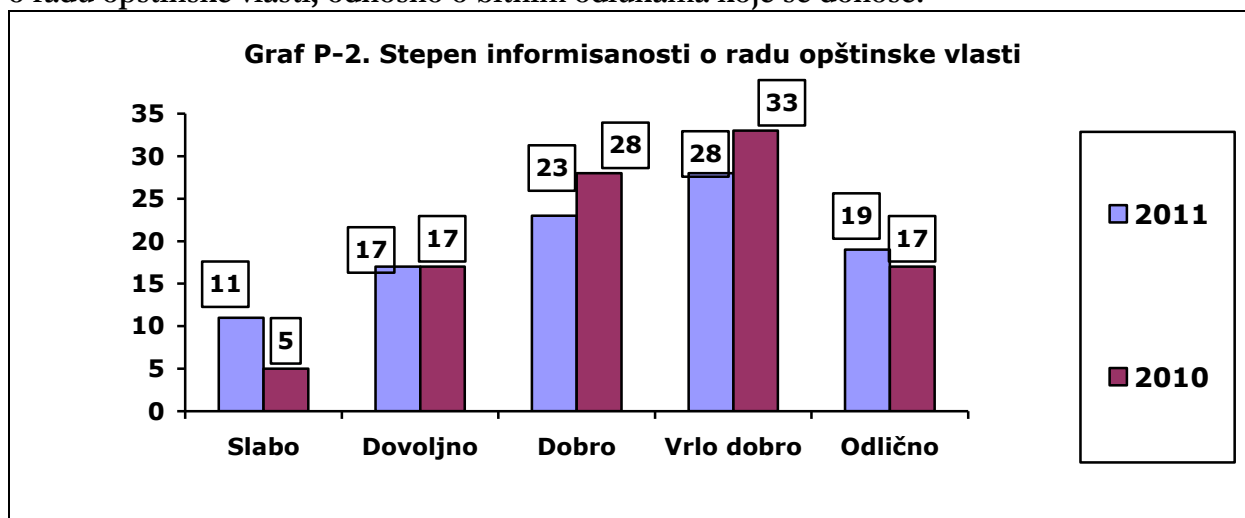

Tabela P3. Da li se prema informacijama kojima Vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju sljedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana?

Tabela P4. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojenim oblicima/načinima učešća građana? Zadovoljavajući ili nezadovoljavajući?

Tabela P5. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih, već ranije donešenih odluka?
(dobijeni odgovori na prethodna tri pitanja su predstavljena u sljedećoj tabeli)

2010	P3.			P4. Odziv građana			P5.		
	Da	Ne	Ne zna	Zadov	Nezadov	Ne zna	Da	Ne	Ne zna
1. Referendum	26,0 %	69,0 %	5,0 %	4,0 %	14,0 %	8,0 %	8,0%	8,0%	10,0%
2. Inicijative Mjesnih zajednica	75,0 %	23,0 %	2,0 %	32,0 %	30,0 %	13,0 %	13,0%	47,0%	15,0%
3. Zbor građana	58,0 %	41,0 %	1,0 %	20,0 %	21,0 %	17,0 %	17,0%	33,0%	8,0%
4. Građanske inicijative	73,0 %	24,0 %	3,0 %	25,0 %	31,0 %	17,0 %	18,0%	47,0%	8,0%
5. Javna rasprava	84,0 %	15,0 %	1,0 %	24,0 %	44,0 %	16,0 %	22,0%	46,0%	16,0%
6. Neki drugi način	5,0 %	35,0 %	60,0 %	-	-	5,0%	5,0%	-	-
2011	P3.			P4. Odziv građana			P5.		
	Da	Ne	Ne zna	zadov	nezadov	Ne zna	Da	Ne	Ne zna
1. Referendum	16,0%	69,0%	15,0%	37,5%	12,5%	50,0%	25,0%	12,5%	62,5%
2. Inicijative Mjesnih zajednica	81,0%	10,0%	9,0%	56,8%	22,2%	21,0%	55,6%	9,9%	34,6%
3. Zbor građana	61,0%	21,0%	18,0%	55,7%	26,2%	18,0%	49,2%	16,4%	34,4%
4. Građanske inicijative	65,0%	14,0%	21,0%	50,8%	36,9%	12,3%	56,9%	13,8%	29,2%
5. Javna rasprava	83,0%	8,0%	9,0%	49,4%	33,7%	16,9%	47,0%	16,9%	36,1%
6. Neki drugi način	5,0%	24,0%	71,0%	40,0%	-	60,0%	40,0%	-	60,0%

Tabela P-6. Koji od ovih načina učešća građana u procesu odlučivanja je po Vašem mišljenju najefikasniji u ovoj opštini?

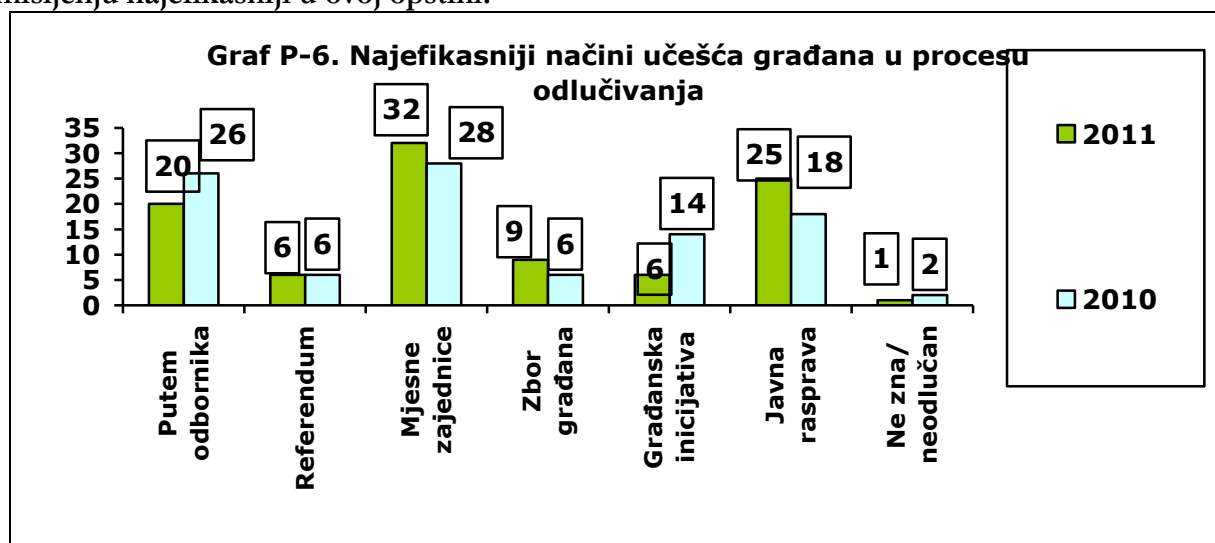

Tabela P-7. Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima na lokalnom nivou?

Teme:	2010	2011
Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija, ...)	76,0 %	82,0 %
Ekologija (zaštita životne sredine)	30,0 %	31,0 %
Nacrt budžeta	44,0 %	47,0 %
Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj, ...)	55,0 %	57,0 %
Obrazovanje, sport, i pitanja mladih	39,0 %	48,0 %
Nešto drugo. Šta?	1,0%	-

Tabela P8. Na koje se sve načine informišete o mogućnostima za učešće u procesu donošenja nekih odluka?

Informišem se:	Pozitivni odgovori, 2010	Pozitivni pdgovori, 2011
Putem medija	79,0 %	77,0 %
Putem službenih obavijesti	61,0 %	49,0 %
Putem opštinske Internet prezentacije	43,0 %	43,0 %
Preko Savjeta Mjesne Zajednice	20,0 %	24,0 %
Od sugrađana	25,0 %	28,0 %
Od radnih kolega	52,0 %	50,0 %
Ne želi odgovoriti	-	3,0 %

Tabela P9. Kako biste ocijenili stepen dostupnosti informacija građanima o mogućnostima učestvovanja u procesu odlučivanja?

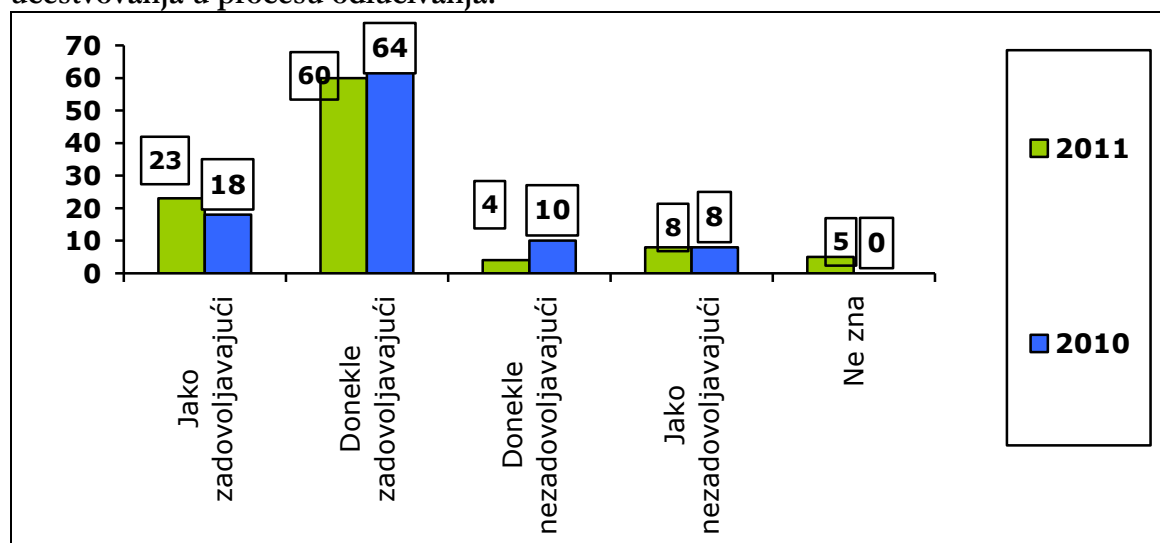

Tabela P10. Koliko je, po Vašem mišljenju, važno da građani, osim putem svojih zastupnika, i na druge načine aktivnije učestvuju u procesu odlučivanja u ovoj opštini?

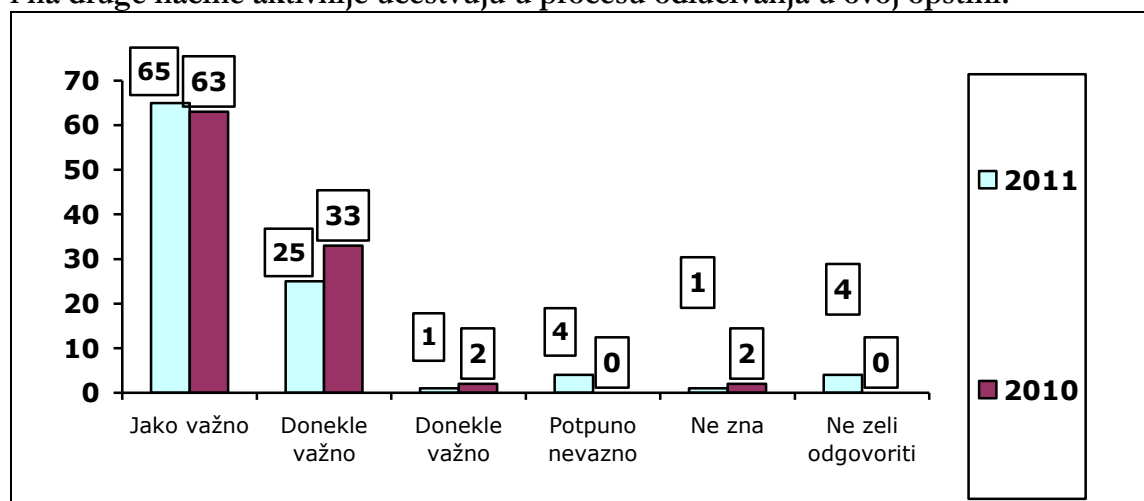
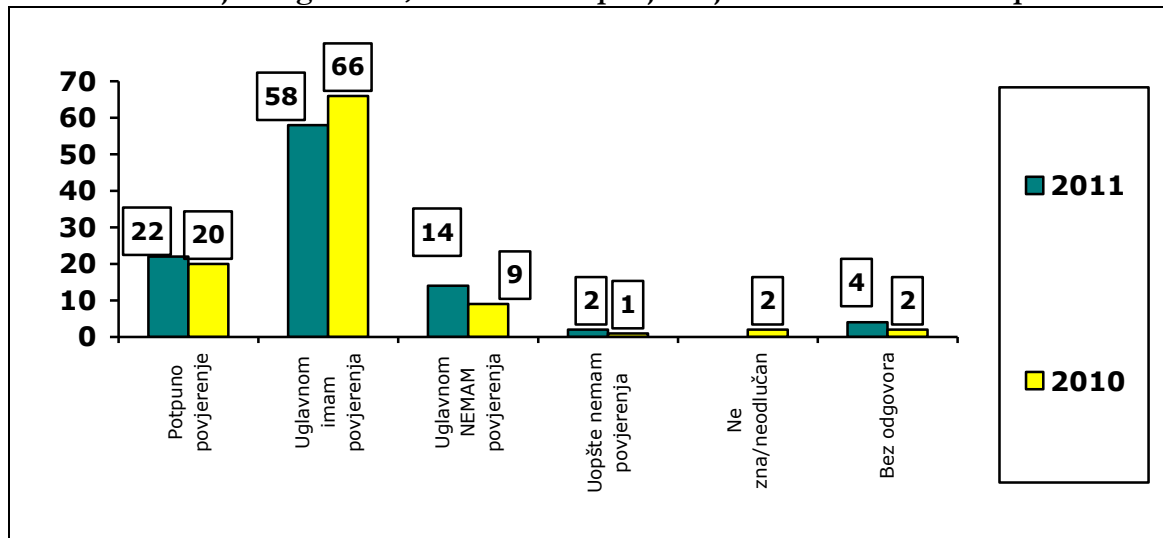

Tabela P11. Koji su, po vašem mišljenju, glavni razlozi zbog kojih građani ne učestvuju u većoj mjeri u procesima odlučivanja u svojoj opštini?

Razlozi:	Pozitivni odgovori 2010	Pozitivni odgovori 2011
Nezainteresovanost	57,0 %	49,0 %
Nedovoljna informisanost o tome kako da se učestvuje	46,0 %	32,0 %
Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavicima	26,0 %	28,0 %
Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi	42,0 %	42,0 %
Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani	28,0 %	29,0 %
Nefunkcionisanje Mjesnih zajednica	5,0 %	12,0 %
Ne zna	1,0 %	-
Ne zeli odgovoriti	-	5,0%

Tabela P12. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad vaše lokalne uprave?

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦІАТИВА

www.ccibh.org